

Joaō

Deuxu Rybe Wihikŷ Tŷmyra, Joaō Tyyritidŷŷdu

1 ¹⁻²Ibutu aôna aõnakõu, Jesuisi rarehyymy raremyhŷ. Tii rybehyyymy raninira. Tii Deuxu-wana ihŷre. Ihâre tahe tii Deuxule rare. ³Tii ibutuhukŷlemy riwinyre. Tiiõhyykeki tahe, aõ releötyhy.

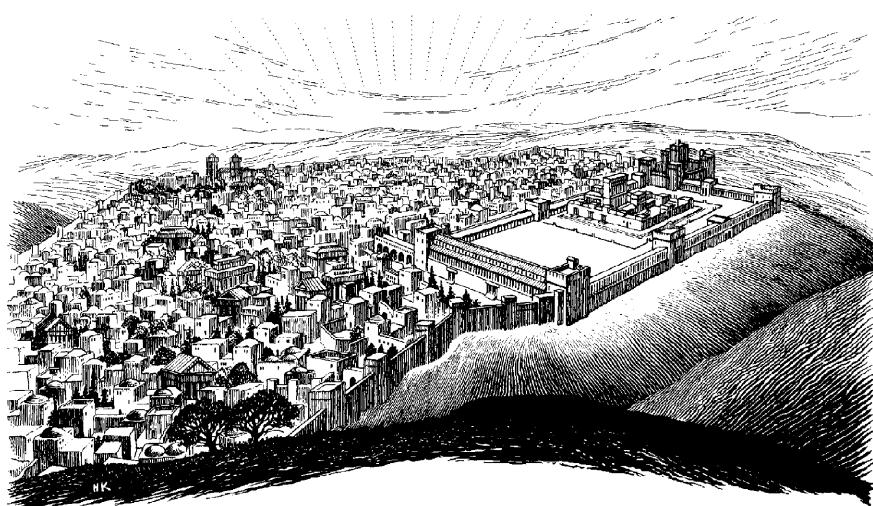
⁴Umytuedeõna wahidŷýdu tii ihŷre kia-di iny mahâdu rayky ritoosònomyhŷre ritñynomyhŷre wahe. Kia loosõna heka bede luru ludu loosõna rare. ⁵Bede luru tñynna loosõna rare. Loosõna ròtamyhŷre, bede luru tahe ròanodŷýmyhŷre.

⁶Deuxu teôduô diteõnyde, Joaō inire. ⁷Tii loosõnamy rarybekremy nade. Kia rybe-di roholamyhŷreki, ibutumy iny rityhynyrenykremy.

⁸Joaō loosõna aõkõ rare. Urile tuu rarybekemy nade.

⁹Jesuisile loosõnatyhy rare. Tii bede-ò nadeu, ibutumy iny rayky ritoosõnyre. ¹⁰Tii bede-ki raremyhŷ, bede widŷýdu rare, ihâre tahe iny rieryõhyyre mobo tii ihŷre. ¹¹Tasŷ mahâdu-ò dehemynyde, judeu mahâdu-ò wahe. Ihâre tahe ridyõhyyre, rityhynyõhyyre urile teramy reare. ¹²Iu inyõ Jesuisi rityhyny myridyreu. Deuxu rioreolemy risydŷýnyre inimy rityhynyreki. Kia-ò tahe ruru tamy riwahinyre. ¹³Kia ityhydŷýdu tahe Deuxudeewilemy tule irioreõmy roirekemy. Hälubu-ribi aõkõ ratybienyre, urariribike aõkõ, hâbudeewike aõkõ. Deuxudeewilemy iny ihŷmyhŷrenyre.

¹⁴Rybe tahe umyõ rimyre, demy rexijjenyre, inyyereny-ki rasñnymyhŷre. Tii tŷxihikŷlemy Deuxu loosõna-di ratximyhŷre, ruxetõena-di inatyhyna-di nade. Inyboho tuu robirenyre. Deuxu Riõre delamy ratximyhŷre, sohojihyyre. ¹⁵Joaō Jesuisimy rarybere kia wese: —Kiamy heka adeereny rarybere. Tii wahewomy kanakre heka waratyre awityhyre. Tii dori wako-ki rarehyymyhŷ waribi juhuutyhy wahe. ¹⁶Inyboho dori sôwemy ruxetõena iribi ritarenyre. Luuna sôwetylhy mytawo-ribi Jesuisi inydeereny diwahinyde. ¹⁷Deuxu bede ywina tahe Moisesi òraru-ki nade inydeereny. Ruxetõnamy tahe inatyhyna Jesuisi Kristu òraru-ki nade. ¹⁸Inyõ heka tiu Deuxumy robiötyhy. Deuxuriõre delale heka ifýnydŷýdu rare. Tuunatyhy-di taãxiöti-ki rimyre. Tiile iny-ò Deuxu ditñynynyde.

(Joaõ 1.19)

¹⁹ Judeu mahădu Jerusalē-ribi xiwena wahidŷýdu mahăduō diteònnyde Joaõ dŷýraxidŷýmy. Levita mahăduō tule diteònnyde. Tahe roirenryre ritŷýraxinykemy mobo tii raremy. ²⁰ Tahe Joaõ-ò rŷýraxirenryre aôhereriwe mobo atxiteri. Joaõ dirawyònnyde inatyhymy rexitxiônyrer: —Jiarŷ Kristu Deuxu deòdŷýna aôkô jiarŷ rare. ²¹ Tai tahe ixityre tamy rarybere: —Mobo tahe atxiteri, Elia aôbo. Aôkôre, Joaõ rarybere. Tahe Deuxu dee rybedu atxiteri inyboho riraôrenyrer: —Wakorenryre bedelyyke mobo atxiterimy. ²² Tamy tahe ixityre raryberenryre: —Wakorenryre bedelyyke mobo atxiterimy. Tai iny deòdŷýdu mahădu-ò arelyyrenykre. Aômybo iximy manarybeke? ²³ Tahe Joaõ rarybere: —Jiarŷ Isaia Deuxumy rybedu wesele adeereny ararybekre. Jiarŷ rybeterenaduō jiarŷ rare. Jiarŷ bederahy-ki iny-ò rarywâhã.

Inynyry-ò ryô biòbitinyke.

²⁴ Fariseu mahădu-ribi kia mahădu roirenryre. ²⁵ Tai tamy rarybere: —Kai Kristu aôbo tate? —Aôkôre. Elia aôbo? —Aôkôre. Deuxu dee rybedu aôbo? —Aôkôre. —Aôhereki tahaka iny teratysebenyteri? ²⁶ Joaõ dirawyònnyde: —Jiarŷ bedi iny reratysebenyteri. Inyô tahe ayrenykile ratxirer. Tii tahe teeryômahâtenyte. ²⁷ Tii wahewo-ribi kanakre. Jiarŷ raixýrumy watxirer iwataana ese-ki, tii waratyrereki. ²⁸ Kia ibutumy aôhebo rotýnyre Betýnia hâwã bede-ki. Jordao bero kowa weribi ijà-ki ihýre. Tai iule Joaõ iny riratysybenymyhýre.

²⁹ Txubiôwau tahe Jesuisi Joaõ-ò kedehemnykemy nade. Tahe rarybere: —Beteheke, kowa Deuxu budoeni naderi. Tii òraru-ribi iny ritakremynade. ³⁰ Tuu jiarŷ rarybereu, inyô wahewomy kanakre. Tii waratyre awityhy rare. Tii dori wako-ki rarehyymyhý waribi juhuure. Kia rarybereu tule jiarŷ tuurarybemahã. ³¹ Reeryõre heka tii, ihâre tahe anade tii aritynykemy judeu mahădu-ò. Tai tahe

anade iny bedi reratysebenymahāremy. ³²Tahe Joaō tamyreng relyyre: —Jiarŷ Deuxu Tyytybythy my rabire tamy dobehede-ò. Bòtòe wesemy ityre-ò desede.

³³Deuxu riwateònnyre bedi iny ariratysebenykemy. Tahe riwateònnyreu tahe wadearrybere: —Aõmy kai bobikre? Deuxu Tyytybythy ronymy resekele inyõtyre-ò. Tii sohojile tahe Deuxu Tyytybythy-di iny riratysebenykre. ³⁴Jiarŷ tuu rabire, tai tahe reeryre, tule taheka relyywähäre, tii inatyhymy Deuxu Riôrare raremy.

³⁵Itxubiòwau tahe Joaō taerydŷyna inatxiõ-wana raremyhŷ. ³⁶Tahe Jesuisi nadeò tuu robire. Tahe tamahädu-ò rarybere: —Kowa tahe Deuxu Budoeni naderi.

³⁷Kia rybe-ò tiiboho roholareu, tahe ròirenryre Jesuisi riheludunyrenykremy.

³⁸Jesuisi tahe tuu robire ihemy roirerimy. Tahe tamyreng rarybere: —Aõbo teijetenyteri. Tahe dirawyonyde: —Rabi (kia rybe tahe irybereny-ki, erydŷdu rare), titxibo kai tasñymahâte. ³⁹Jesuisi rirawyonyre: —Bòdòibedenyke betehebenykemy. Tahe tii-wana roirenryre, tamy retehlerenryre. Tahe txioromy tii-wana ihýmyhŷ. ⁴⁰Joaō rybe-ò ijohonaduõ, Jesuisi helududŷduõ, Andre rare. Tii Simaõ Pedro seriore rare. ⁴¹Andre tahe taseriore Simaõ aõwesele rioryre. Tahe tamy rarybere: —Mesia-ki inyboho rahamy ratximyhŷrenyre. (Ka rybe, Mesia, heka. Kristumy rare, Deuxu deòdŷyna rare.) ⁴²Tahe Andre Jesuisi-ò Simaõ didyde. Jesuisi Simaõ-ò retehere urihimyò idi tamy rarybere: —Kai Simaõ tate, Joaō riòrere. Iribi tahe ani Sefamy rarekre (Kani heka Pedro rare.)

⁴³Itxubiòwau Jesuisi Kalileia-ò rakremy ixi-di röhötinyre. Tahe Filipi rijiere. Tamy rarybere: —Wahemy manakekõ aõbo. ⁴⁴(Filipi tahe Besaida hâwâ luduõ rare Pedro, Andre-wana ihâwâluduõle rare.) ⁴⁵Filipi tahe Natanaeli witxi reare. Tamy rarybere: —Moisesi bede ywina tyyriti-ki inyõmy rarybere: —Tule Deuxu dee rybedu tyyriti-ki rarybere. Taile rahare. Jesuisi ihýre. Nazare hâwâ luduõ rare. Jyje riore rare. ⁴⁶Tahe Natanaeli ritŷyraxinyre: —Aõwihiķi aõkâbo Nazare hâwâ-ribi kadòhonykre. Filipi rirawyonyre: —Manake betehekemy. ⁴⁷Jesuisi Natanaelimy robire naderimy tahe tuu rarybere: —Kowa judeu mahâduõ inatyhy rare. Tii häbu òbiti rare. ⁴⁸Tahe Natanaeli rarybere: —Timykibo tiwaeryteri. Jesuisi rirawyonyre: —Figueira òra-ki tanyteò, umy rabire. Filipi aõrysymy raõreule, umy rabire. ⁴⁹Natanaeli rimasajuam rirawyonyre: —Kai Deuxu Riore tate Inyerydŷdu tate. Kai judeu mahâdu Iòlò tate. ⁵⁰Jiarŷ adee rarybera: —Figueiraõra-ki umy rabireki. Kiakile aõbo, tiwatihynyteri. Iratyre aõna aõna wiwihiķi adee ariteòsinykre. ⁵¹Inatyhytihymy adee araybekre: —Biuwetyy riranyakre. Jiarŷ biuloosõna häbu jiarŷ rare. Ýjuboho Deuxu-ribi wadearrybere: —Anowidŷkymy adekereny tiki rarybekki, ibutumy biwinybenyke. ⁶Debòsohoji reurò mana butxi nihikŷ tai rýimyhŷ judeu mahâdu

2 ¹Inataõ txu-di týmyra herina txumy reare. Kana hâwâ-ki Kalileia bede-ki. ²Jesuisise tai ratximyhŷre. ³Lisinaube tyâ-ki vîi mona ituere. Tai Jesuisise Jesuisi-ò rarybere: —Vîi mona ituere, imona kôre. ⁴Jesuisi rarybere: —Nadi, aõhebo arotŷnykre. Aõka wawidŷkõna wabededŷñnanam y aõkõka bede rýireri. ⁵Tahe Jesuisise deòdu mahâdu-ò rarybere: —Anowidŷkymy adekereny tiki rarybekki, ibutumy biwinybenyke. ⁶Debòsohoji reurò mana butxi nihikŷ tai rýimyhŷ judeu mahâdu

ibe-di brebu òraru-ki aõna aõna risuhòmyhŷre worana bedehesinau. Mana butxi sohoji sohoji 80 urihixina ratyre rimyre. ⁷Jesuisi tamyreny rarybere: —Ibutumy bedi bitŷxinybenyke. Tahe ibutumy ijà ratyre ritŷxinyrenyre. ⁸Katahe iribi bitake. Worana bedehesi wedu-ò biwybenyke imona. Tahe riwyrenyre. ⁹Kia bee heka Jesuisi riwitxitanyre vîñ monamy. Tahe iwedu riurihire, rieryõre tiribibo nadé. Deòdu tahe rieryre juhuu bee rare. Tahe iwedu rarybere weryrybò heridu-ò: ¹⁰—Katahe awityhyre. Kai ijõ-ribi iwitxitratyhymy tewinyteri. Ijõ iny heka awityhy iko-ò ritxiwimyhŷ. Ihewomy tahe awiriore ritxiwimyhŷre. Kai tahe awityhy ikonana-ò teyrubunya. ¹¹Katahe aõna aõna wiwihihiky iny itxerenamy juhu ludu rare. Kana hâwâ-ki Kalileia bede-ki ihŷre. Tii tarurutere riteòsinymyhŷre taerydŷyna mahâdu-ò. Tai ierydŷyna mahâdu rityhynyre.

¹²Iribi tahe Kafanaõ hâwâ-ò Jesuisi dobehede tadi, taseriore, taerydŷyna mahâdu tii-wana roirenyre. Ijõtxumy tahe tai bede týnyna rŷira.

¹³Pascoa worana bedehesi iòhòmy rŷireu, Jerusalê rotuore kia tahe judeu mahâdu worana bedehesina rare. ¹⁴Tai Jesuisi Deuxu dohodŷyna hetowo-ò ralore. Tahe iwo-ki itxi reare sôwemy aõna aõna-di rohonyrerio, broreni-di ijohodu-txi, budoeni-di ijohodu-txi, bótde-di ijohodu-txi, tule nieru witxira witxira wibydŷýdu mahâdu-txi reare tai ronymyhŷki. ¹⁵Jesuisi reroti awaru hâtena wesemy riwinyre. Idi tahe dohodŷyna hetowo-ribi ibutumy riòlòdŷyre, budoeni, broreni-wana, tahe nieru wibydŷýdu mahâdu oworubesedŷý-di

(Joaõ 2.7)

Jesuisi rehure, tai nieru rejuunyre. ¹⁶Tahe rare bòtòe-di ijohodu-ò. Tamy rarybere: —Biòlòdýnyke wa. Waha heto dori aõ-di ijohona aõkõ rare. ¹⁷Tahe Jesuisi erydýyna mahâdu töhöti-txi reare aõbo Deuxu Tyyriti-ki roiretxi:
—Waha heto yrubudýyna-ki dori riwasamyhýre. Ariyrubunykemy dori watxireri, tai riwasareri.

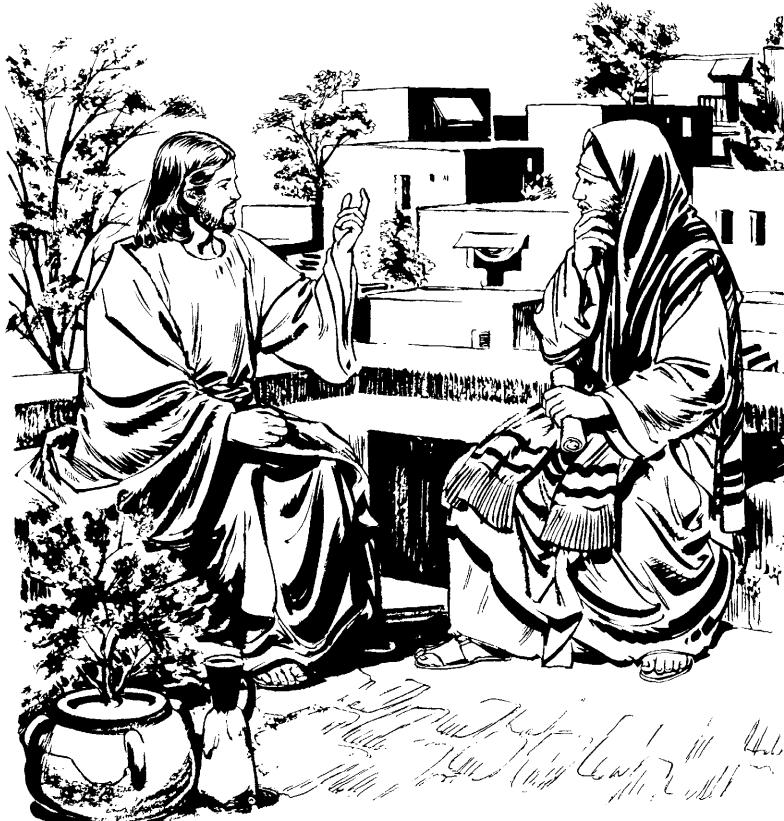
¹⁸Judeu mahâdu Jesuisi-ò rýràxire: —Aõherekibo kai teòlòdýnyteri. Mobo he arateranyreri tuu biwinykemy. ¹⁹Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Deuxusý-di behuke tahe inataõ txu-di aditamadýnykre. ²⁰Tahe judeu mahâdu rarybere: —Ka heto 46 beòra-di relere, timykibo kai inatâõ txu-di biwinykemy. ²¹Jesuisi tahe Deuxusýmy taumylemy rarybere. ²²Iribi tahe iu rubu-ribi iixixana-txi töhötireny reare, kia tuu rarybere-txi. Tai heka iritina rityhynyre, tule Jesuisi rybe rityhynyre.

²³Jerusalé-ki Jesuisi Pascoa worana bedehesidýyna riwyre. Aõna aõna wiwihiiký inyy-ki ritxiyenre riwinyre. Tai sôwemy iny inityhy rityhynyre. ²⁴Jesuisi tahe urihimyôle iny rityhynyre. ²⁵Tii dori ibutumy iny rayky rierymyhýre. Inyõ timy iny raremy tiu tamy aõna relyyoþhy tii ibutumy aõerydu rareki.

3 ¹Nikodema fariseu mahâdu rare. Tii judeu mahâdu weduõ rare. ²Tii rudimy Jesuisi roramý rara. Tahe tamy rarybere: —Wanyrý, reeryrenyre kai Deuxu-ribi erydýydu tate. Inyõ Deuxu-diôkeki tii aõ wiwihiiký riwinyoþhy. Iwese aõ wiwihiiký kai tewinyte wese. ³Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyõ ixityre reakókeki, tiu Deuxu Òlõnasýmy robiöthy.

⁴Nikodema rýràxire: —Timykibo matuari ixityre reakemy. Timyrabo, ixypy tadiwo-ò iny ralòkeki aõbo ixyby iny raumynyke. ⁵Tahe Jesuisi rirawyònyre. Inatyhytyhymy rarybere. Inyõ bera-ribi ratybienyókeki Deuxu Tytybytyhy-ribi ratybienyókeki, tiu ralòoþhy Deuxu Òlõna-ò. ⁶Deribi tybie heka dee rare. Deuxu Tytybytyhy-ribi tybie tasý tyytyby rare. ⁷Idi wanaõtaõmy aõmybo rarybereridi ixityre ijiranamy. ⁸Tiò tio yhy ribonymyhýre: —Iwodýy taholate, tahe tiribibo namyhýde teeryõmahâte tiõhe ramyhýre teeryõte, kia wesele iny Deuxu Tytybytyhy-ribi tybie iny rýire. ⁹Tahe Nikodema rýràxire: —Timyrebohe kia ratxiike. ¹⁰Jesuisi dirawyònyme: —Kai judeu bede erysydýydu tate ihârele teeryõte aõbo. ¹¹Inatyhytyhymy adee rarybere aõmybo reeryre, aõmybo rabire. Ihârele tahe kia tetyhynyõte. ¹²Bede aõmydýýnanamy rarybere tahe tetyhynyõte. Timybo bityhynyke biu aõmydýýnanamy ararybekre. ¹³Iny sohojile biu-ò raòwonyre, Deuxu Riore Hâbutyhyhyký rare. Tiile iribi juhu dobehede. (Tiile isýre. Taile isý roire.) ¹⁴Iwese Moisesi bederahy-ki womati hemylala ritamadýýnyre wese, Kiawesele jiary, Deuxu Riore Hâbutyhyhyký, wadi kidiwatamadýýnykre. ¹⁵Tahe inyõ wadi rityhynykeki, umytuedeõna tuu ritamy rýihyy rakre.

¹⁶Deuxu Riore sohojihyyle rare. Deuxu bede ludu mahâdu ibutumy iluutyhyre. Tai tahe tariore diteõnyde iny rityhynykremy. Inyõ tii rityhynyre-wana, umytueõnahaký ritakre. Tii ruruõthy rubu bina bede-ò. ¹⁷Deuxu taRiore bede-ò diteõnyde bede iny mahâdu tarasadumy rarekemy. Aõ iny ywisdýýna-ò rirutykemy aõkõ. ¹⁸Inyõ rityhynymyhýreki, tii ywisdýydu idi rehuõthy. Iny rityhynymyhýreki tiihe aõhökýmy

(Joaõ 3.2)

dýñnana-txi riteònkykremy Deuxu idи ratximyhýre, tii dori Jesuisi rityhynyöhymyhýre, Deuxu Riòre dela wahe. ¹⁹Ibinatyhymy iny aômydýñnana bede bedemy rýira, tai bede luru-ki rira tamy awira. Tuu loosôna nadeu, tamy ibinare. Tai tahe Deuxu riteònkykemy idи ratximyhýre. ²⁰Inyô aôbinahaký rotýñnymyhýre, loosôna dera heka tuu rýira; loosôna-ò rehemynyötyhy, rehemynyre-wana, iny taaôbina bina rierymhýre. ²¹Iny tahe awiwihiykýle rotýñnymyhýre-wana tii tahe loosôna-ò rehemynykremy rýira, taaomydýñnana dori Deuxudeewimi ririmyhýre, ibutu iny rierykremy ririre.

²²Iribi tahe Jesuisi taerydýýna mahâdu-wana Judeia bede-ò ròirenryre. Tai heka bededýñnanaô riwyre. Tiiboho iny ityhydýýdu mahâduô tai riratysebenyrenyre. ²³Joaõ iribi iòhòmty ratxireri. Iny riratysebenymyhýre. Tii Eno hâwâ-ki Salí hâwâ-ribi iòhòmty roire. Tai riratysebenyre sôwemy bee tai roimyhýreki. Sôwemy iny tamy ratysebenymy rare. ²⁴(Joaõ iu rotenamy ralôôlemy ratximyhý.) ²⁵Judeu mahâduô, Joaõ erydýýna mahâdu-wana rybetere txiôdýýna ròhonyra, bede

ywina òbiti aõmydýñanamy wahe. ²⁶Tahe Joaõ erydýyna Joaõ-ò doidenyde rarybekremy: —Waerydýdureny. Kai hãbumy telyymy tatemahã, kia Jordao kanawe-ribi ijá-ki umy-wana raremyhý, tii ròratysebenyreri. Sòwemy iny tamy wirotyre. ²⁷Tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia wadee awire aõ aõkõ iny ritamyhýre, biu-ribi kanakekile tahe iny aõ ritake. ²⁸Jiarý heka Jesuisi nonanamy ijyymy diwateònyde wahewo-ribi kanakremy. Jiarý tii aõkõ rare. Tii tahe Kristu tyh rare. Jiarý kiamy juhuu rarybewähäre: —Kia tahe teerytenyte. ²⁹Inatyhymy tahe hãbumy heridu wesemy Jesuisi rare. Ibutumy iny tuu robikemy tamy wirotyre. Ibiôwa weselemy jiarý rare. Tahe irybe-ò raholareu, reysamy rarewähä. ³⁰Tai wadee awire iny tii rieryreki, waribi tahe nohõti rosakemy idi watxiwähäre.

³¹Tii biujuxahaký-ribi nadeki ibutu ratyremy ratximyhýre. Bede-ribi jiarý anadeki, tahe bede ludu jiarý rare, bede aõmydýñanamy rarybewähäre. ³²Tii rarybere aõmybo roholare, robire, tahe ijõ iny rityhynyöhyyre irybe. ³³Inyö tahe rityhynykeki, tii tule ijõ-ò rarybere, Deuxu inatyhy rare wahe. ³⁴Deuxu deòdýyna heka irybelemy rarybere Deuxu dori Tatyytybythy ibutumy tamy diwahinyde. ³⁵Tyby taRiore luure, tai tahe ibutu aõmydýñana ywisidýymy tamy diwahinymy diteònyde. ³⁶Iny Jesuisi rityhynymyhýreki, umytuedeònahanaký-di iny rýira. Inyö tamy ratxiókeki, tiu umytuedeõna robiötyhy, Deuxu ykarana dori tii-wana ratximyhýre.

4 ¹⁻⁴Inyö fariseu mahãdu-ò rarybere: —Jesuisi Joaõ-ribi iny sòwemy diratysebenymyhýde. Sòwemy iny ritamyhýre ierydýymy. Tahe Jesuisi aõkõ ròratysebedýymyhýre, ierydýnale tahe riratysebenymyhýre. Iu Jesuisi kiamy rieryreu tahe, Judeia-ribi rexitare. Roirenre Kalileia bede-ò ritehemynykemy. Roirenre tahe Samaria bededihyle riòhörenre. ⁵Samaria bede hawãô-ò tahe ritehemynyre. Sika inire. Ijaò riòresu-ribi iòhòmy ròira, tariore Jye-ò riwahinyre wahe. Ijaò behâlloo tai rýimyhý. ⁶Txutyeu tahe Jesuisi elerihynymy ronymyhý tatilemy nadeki berysyna werora-ki. ⁷Tahe Samaria mahãdu hawyyö dobehede beitxemy. Jesuisi tamy rarybere: —Beõ inihe wadee bidiöke. ⁸Jesuisi erydýyna mahãdu tahe juhuu roirenre hawã-ò rýsyna itxemy. Tai Jesuisi riraõmy ronymyhý. ⁹Tahe hawyy rarybere: —Kai judeu mahãdu tate, jikarý samaria mahãdu rare. Anoherekibo wadeke texitõenyteri bemomomy. (Judeu mahãdu Samaria mahãdu-wana wiymy reaõhyymyhýre. Widi òlodu wesemy rare.) ¹⁰Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Kai heka teeryöhyyteri mobo jiarý rare wahe. Tule, Deuxu wahisidýyna teeryôte. Tiwaertyeriwana kai bedexitõenyke, tahe bee irumy ihýre adee ariwahinyke. ¹¹Hawyy rarybere: —Wahí, timybo bee irumy ihýre wadeke kanakre. Kai ahynakõre, hâloko heka behekýre bee irehere. Timybo bee iru kumy-wana ratxireri. ¹²Kai anobohe inntyby Ijaò ratyrrere. Tiki heka behâloko wedu juhuku rare; idi riwahinyre inydekereny. Iribile iritxiore riõmyhýre tiki-wana, ibroreni riõmyhýre. ¹³Jesuisi tahe tarybetyhy-di rarybere: —Inyö kahâloobemy riõkeki, ixityre bemomomy ruruke. ¹⁴Jiarý bee ariwahinyke. Inyö tahe kiabemy riõke-wana, tiu bemy tamy umytuedeònahanaký riwahinyhyymyhýre. ¹⁵Tahe hawyy rarybere: —Wahí bee tuedekõdu ikuny tuu

kariõke. Tai kakò kanakötyhy berysymy. ¹⁶Tahe Jesuisi rarybere: —Maa hýny, ahâbu biöryke, tahe manake. ¹⁷Häwyy dirawyonyde: —Anokõre, wahâbukõre. Jesuisi rarybere: —Inatyhymy tarybeteri ahâbuõremy. ¹⁸Kai heka iruyre ahâbu tate. Wijina tahe ahâbu aõkõ rare atýhibiowale wahe. Kia tahe inatyhymy tarybeteri. ¹⁹Wahí, wiji tahe arakeryra, kai Deuxu rybeduõ tate. ²⁰Wahareny Deuxumy reälàmyhýre kahâwâlõ-ki. Amahâdu anakõ, tamy tahe Jerusalë Deuxu deàlâna rare. ²¹Tahe Jesuisi rarybere: —Lerý, warybe bityhynyke. Kanakre itxu kahâwâlõ-ki aõkõ, Jerusalë-ki aõkõ Waha Deuxu deàlâna rarekre. ²²Kaiboho aõmybo teàlâtè teeryötenye. Jiarýboho tahe aõmybo reälâre, reeryrenyre, tarasana dori judeu mahâdu-ribi nadé. ²³Kia bededýñanamy reará. Inyô Waha Deuxu àlânamy ratximyhýreki Deuxu Tyytybytyhy-di, inatyhyna-di reälàmyhýke. Tuu deàlâna mahâdu Deuxu rijjemyhýre. ²⁴Deuxu Tyytyby rare: —Tai tahe tudeàlânadu tatyytyby-ki inatyhyna-ki tuu reälàmyhýre. ²⁵Kia tahe jikarý rekeryre, Mesia kanakre, Deuxu dekòdýkýnamy wahe, Kristu inire. Tiki kanakreku wahe, ibutumy inydekereny anona anonamy relykykre. ²⁶Jesuisi rarybere: —Jiarý tahe tiire, umy-wana wiji rarybereri wahe.

²⁷Tahe Jesuisi erydýyna mahâdu rehemynyre. Häwyy-wana rarybereriki tahe ribedeòtiidýnyrenyre. Tahe inyô tamy rýyraxiöhyyre. Aõmybo tamy rýyraxire, ada aõhererekibo tamy rarybereriki. ²⁸Iu tahe häwyy tabutxi ririre, hâwâ-ò rara. Tahe tahâwâ mahâdu-ò rarybere: ²⁹—Bodoibedenyke wahemy. Betehebenykemy hâbu-kò. Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratýkýnymahâremy. Tiki kòsana Kristu ratxireri. Deuxu dekòdýkýna rare. ³⁰Hâwâ-ribi roirenyre Jesuisi-ò. ³¹Iu häwyy hâwâ-ki rareamyhýreu, tahe ierydýyna Jesuisi-ò rarybere: —Iny erydýydurený rýsýnaõ birýsýke. ³²Tahe Jesuisi rarybere: —Warýsýnadire wahe. Kaiboho heka kia rýsýna teeryötenye. ³³Tahe widee raryberenye: —Inyô kôaõboka tamy rýsýnaõ riwyereri. ³⁴Jesuisi rarybere: —Wadeòdýýdu deewimy ariwinykemy idi watxireri. Kia tahe warýsýnare, iaõmysýdýyna arihukemy wahe. ³⁵Maixõmo butuna inaubiôwa ahâdu-di bidiòrarunybenykremy kaiboho tahötintytenyteri. Tahe aõkõre adeereny ararybekre. Betehebenyke bedero-ò. Maixõmo redenamy rýire. ³⁶Kia maixõmo butudýýdu iöwy ritake, tahe umytuedeõnahaký-ò iny ributunyre. Tahe wiwanale riwodeysanymyhýre ibròdýýdu ibutudýýdu-wana. ³⁷Iwese inyô rarybere wese, inatyhy rare. Ijô tahe ibòròdýýdu rare. Iwitxira tahe ibutudýýna rare. ³⁸Jiarý kaiboho arateõnymahâre. Aõbo tebòrònyötenyte tahe bibutunyke. Juhuu inyô raaõmysýdýyre: —Kaiboho tahe iraty temytenye.

³⁹Tahe häwyy òraru-ki sôwemy Samaria hâwâ mahâdu rityhynyre. Häwyy rarybere juhuu: —Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratýkýnymahâre walananonanamy relykyre. Kia rybe òraru-ki tahe rityhynyrenyre. ⁴⁰Samaria hâwâ mahâdu tahe Jesuisi-ò rexitõenyre tii-wana roirekemy. Tahe Jesuisi tii-wana inatxi txumy riwyre. ⁴¹Sôwemy tahe rityhynyre Jesuisi Rybe òraru-ki. ⁴²Tahe häwyy-ò rarybere. Wiji tahe arybe òraru-ki aõkõ retyhynyreri. Tamtyhy-ò jiarýle raholare, tahe reeryre tii bede iny tarasadu tyhymy raremy.

⁴³ Inatxitxu-di tahe Samaria-ribi rare Kalileia bede-ò. ⁴⁴ Jesuisile dori rarybere: —Deuxu rybeduõ uladumy ijirana bede-ki iny rityhyňöhyymyhý. Tiu tamy wowydynaõ riwahinyötyhy. ⁴⁵ Kalileia mahãdu juhuu Jerusalẽ-ò tule roirenre, worana bedehesi rýimyhýraò. Ibutumy aõbo Jesuisi riwinyra heka tiiboho reteherenre. Tai Jesuisi tasubede-ò rehemynyre tiiboho awimy ridyrengre.

⁴⁶ Tahe ixityre Jesuisi rehemynyre Kana hãwã-ò. Juhuu tai bee riwitxiranyre vĩ monamy wahe. Bede dinodu aõmysdýyüdu Kafanaõ-ki rasýnyre. ⁴⁷ Jesuisi Kana hãwã-ki ratxirerimy häbu roholareu, tamy rara. Tariore dori ibinamy roire taheto-ki. Jesuisi-ò häbu rarybere: —Manakekõ aõbo waheto-ò wariore biteytekemy. ⁴⁸ Jesuisi rirawhyonyre: —Kaiboho bede aõmydýynana wiwihikey tetehetenyteule tetyhyntyente. ⁴⁹ Häbu heka Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrý, wylemy manake wariore rurukreko-txi. ⁵⁰ Jesuisi rarybere: —Bòðeke, ariore dori awimy relera. ⁵¹ Tahe tii Jesuisi rybe rityhyňra tai ròðsere taheto-ò rakemy. Ijõ txu tahe ryro-ki teðdu-wana witxi reare. Tii rarybere: —Ariore reytera ahetokile. ⁵² Häbu ritýyraxinyre tiubo reytera. Tahe relyyre. Kaule, txutyeu reytera. ⁵³ Jesuisi rarybereu, kiaule iriore reytera. Häbu rieryre. Tai tahe idi ibutumy häbu sýmahãdu Jesuisi rityhyňre. ⁵⁴ Kia tahe Jesuisi inatxina aõna aõna wiwihikey iny itxeranamy riwinyre Kalileia bede-ki.

5 ¹Iribi tahe judeu mahãdu worana bedehesimy rýimyhý. Tai tahe Jesuisi rare Jerusalẽ-ò. ²Häwãy-ki tahe hãlloo ibedý roimyhý budoeni ryijõ iohò-ki rýimyhý. Beteta inire, hebraika rybe ini rare, judeu rybe wahe. Iruyre iwòtena ube iwerora-ki rýire. ³Sowemy webinadu ube-ò wii rotyre, iny ruetã ijõre, iny tiere ijõre, inytibina ijõre. ⁴Tiiboho ýjuõ riraðomyhýre. Ýju beò rerireu tahe raukyre. Mobo juhu itxi resekeki tahe, tii reytemyhýre. ⁵Häbuõ 38 beðoramym ibinamy roimy raremyhý. ⁶Jesuisi tamy retehereu, rieryre tiwesebeðarabo ibinamy roimy rare myhý. Tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe beytekekõ. ⁷Häbu dirawhyonyde: —Aõkõre Wanyrý, wawiòhedýyüduõre. Bee rexikýnyrau, ijõ wako-ò ralòmyhýre. ⁸Jesuisi tamy rarybere: —Myikewa, abyre bimyke, mariake. ⁹Aõwesele häbu rýimy reare, awimy. Tabyre rimyre tahe rariare. Kia txu tahe sabado txu rare. Kia txu tahe judeu aõmysdýyna txu aõkõ rare. ¹⁰Tai tahe judeu mahãduõ tamy rarybere: —Abyre-di riraðomy, sabado txu dori òbiti aõkõ rareki. ¹¹Tahe dirawhyonyde: —Wadeytedýyüdu wadee rarybere wabyre arimykemy. ¹²Tahe tamy rýyraxire: —Mobo adee rarybere abyre bimykemy idi mariakemy. ¹³Tahe häbu deytedu rieryõre mobo rare. Jesuisi dori dexitade iribi. Sowemy iny tai rýimyhý. ¹⁴Deuxu dohodýyna heto-ki Jesuisi idi häbu-ki rahara. Tamy rarybere: —Kai teyteta, inatyhy. Tai tahe aòraruna biixãwidinyke, aõbinatyhy aõhe adee rotýynyheny. ¹⁵Häbu tahe rare. Judeu mahãdu-ò rarybere, mobo teytedýyüdu raremy, Jesuisi wahe. ¹⁶Tai tahe judeu mahãdu Jesuisi ibinamy rexidelenymy rarybere, sabado txuu kia riwinyreki. ¹⁷Jesuisi tahe rarybere tamyreny: —Waha, Deuxu aõu raaõmysdýyre, jiary tulere. ¹⁸Tai tahe sowemy irubudýymy rurumyhýre. Sabado txu bede ywina-ribi tii riywinyore. Tule Jesuisi Deuxu wesemy rexioire, Wahamy dori rarybemyhýreki.

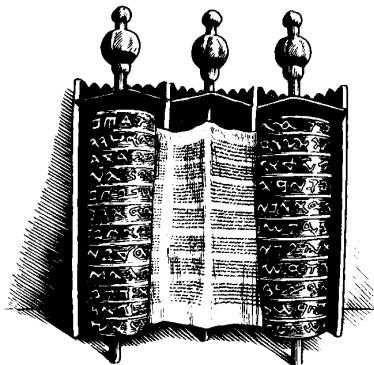
¹⁹Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarŷ ixi-di aõkõ aõmydŷñanamy ratŷñymahâre aõbo Waha riwinymyhŷre, jiarŷ tule rewinywâhâre iweselemy. ²⁰Waha Deuxu dori waluu. Aõbo riwinyre wadee riteõsinyre, tai tahe aõruxerahâkytymybo bobibenykre, idí bede biõtiinybenykre. ²¹Waha Deuxu dori rubu-ribi iny riixixanymyhŷre. Tai tule jiarŷ iny areixixanyke ixideewikeki. ²²⁻²³Ibutumy iny hitxidŷña Waha wadee tuu rarybera, tii dori iny rihitxidŷñyötyhy. Jiarŷle tahe iny ywisidŷñdumy arõhonykre, tai iwese Deuxu iny riwowydynamyhŷre wesele iny riwawowydynamyhŷkre. Adeereny Deuxu diwateõnyde. Tai inyõ riwawowydynamyokeki, tii Deuxu riwowydynamyoreri. ²⁴Inatyhytymy adeereny ararybekre. Inyõ warybe roholakeki, wateõdŷñdu rityhynykeki, tii wijityhyle umytuedeõna ritake, ywisidŷñduko-ò rôhonyötyhy, rubu ryribi rôhonyre umy irumy ihŷre ryò iny ralõmyhŷre. ²⁵Inatyhytymy adee arelyykre: —Bededŷñana-ki kòhõra, bede dŷñnanamy rearra. Tahe rubu mahâdu Deuxu Riõre rybe-ò roholakre. Roholamy rŷikeu tahe irumy rŷike. ²⁶Tyby dori iumyõnanaõhyyre wese tule iRiõre rare. Umytuedeõna wedu rare. ²⁷IRiõre heka hitxidŷña wedumy relere. Tii dori Deuxu Riõre Hâbutyhyhyký tii rare, jiarŷ wahe. ²⁸Bedeõtiidŷñomy tahe bededŷñnanamy he rearre. Rubu mahâdu wabedey-ki warybe-ò roholakre, tai iribi rôhonykre. ²⁹Ibutumy aõwibo riwinyre mahâdu kedexixakre umytuedeõnahaký-di. Kia ibinamy riwinymyhŷre mahâdu ywisidŷñdu-ò rexixakre.

³⁰Jiarŷ ixi-di aõkõ aõmydŷñanamy ratŷñywâhâre. Iwese Waha-ò raholare wese iny ywisidŷñmy arõhonykre. Waywisidŷña heka õbiti rare. Wadee wimy aõkõ dori tuu watxiwâhâre. Waha wadeõdudeewimy tuu watxiwâhâre. ³¹Iximy ararybekeki, inyõ riwatyhynyötyhy. ³²Iwtxira heka tuu rarybereri wamy wahe. Reeryre inatyhy raremy. ³³Kaiboho inywitxira teteõnytenyte. Joaõ ratysebedŷñdu-ò rŷýraxikemy ibutumy kia wamy rarybere inatyhy rare jiarŷ inatyhy rare. ³⁴Iny wamy rarybemyhŷre, tahe jiarŷle kia reijeõhyymahâre inyle rieryõre wamy rybe, wahe. Tahe kiamy adee relyywâhâre kaiboho ritamy rŷikemy. ³⁵Joaõ tahe loosõna wesemy raremyhŷ. Tii urihimy-ò bededŷñana ritoosõnomy raremyhŷvesemy tahe kaiboho atximahâtenyte. Idi urihimy-ò teysatenyte iloosõna-di, idi iribi kaiboho terarenyre. ³⁶Jiarŷ Waha òraru-ki aõmydŷñana wiwihihiký, rewinymahâre. Kaheka inatyhy myurihixina rare. Joaõ wamy rarybere ratyre heka kaa roire, Deuxu Waha inatyhy myriadeõdu raremy riteõsinyre. ³⁷Waha wadeõdu wamy tule relyyre. Kaiboho rybe-ò taholaõtenyte tule tii tabiõtenyte. ³⁸Kaiboho tamy taholaõhyymahâtenyte, tiwatyhynyöteki, jiarŷ dori iteõdŷña rare. ³⁹Tyyriti-ò tetehetenyte iwo-ki dori umytuedeõna-ki mahakemy tahõtinytenyte. Ritidŷñakile wamy relyymyhŷre. ⁴⁰Ihârele tahe wadee taõmahâte adeereny umytuedeõna ariwahinykemy. ⁴¹⁻⁴²Aõmybo wamy iny rarybemahâkeki, aõ aõkõ rare wadee, jiarŷ dori reeryre Deuxu luuna-di aõkõ atxitenyeri. ⁴³Jiarŷ Wahani-di anade, tahe kaiboho tiwatyhynyömy

wadi ahāte. Inyō ixideewilemy kanakeki, kaiboho bityhynybenykre. ⁴⁴Tai heka tetyhynyōmahātenyte. Widee dori kaiboho tewowydynymahātenyte, tahe Deuxu-ribi wowydyna ritakemy terarenyre, sohojihyyre heka Deuxu. ⁴⁵Kiamy tahe Waha-ò arelyyōkre, Moisesi tahe relyykre. Moisesi bede ywina dori, ararὸsὸnyreny rare. ⁴⁶Inatyhymy Moisesi tetyhynamahāte-wana tule jiary biwatyhynamahāke, wamy dori Moisesi roratidÿyre. ⁴⁷Irybe bityhynyōkeki, timybo warybe bityhynyke.

6 ¹Iribi tahe Jesuisi Kalileia aho-ki ixyby reurore, Teberiade ahoniōre. ²Tahe sōwemy iny riheludunyre tuu robireki, aõna aõna wiwihiķ, deytedyŷna wiwihiķ robireki. ³Tahe hāwälōratatty-ò Jesuisi raðwònryre taerydŷna mahādu-wana — rorukurenyre tai. ⁴Judeu mahādu worana bedehesi rexidelenykemy iôhore. ⁵⁻⁶Tahe Jesuisi retehere inysōwehekŷ-ò, tamy rehemynyeriò. Tai Filipi-ò riurihimy rarybere: —Tikibo orotxu tamyreny rikiōbranyke riyenykemy. Jesuisi rierymyhŷre aôbo riwinskykremy ratxireri ihārele tahe Filipi-ò kia rarybere. ⁷Filipi tahe dirawyonyde: —Inyō sohoji sohoji orotxu yre sohoji riykeki, 200 prata womati nieru rakahurenyke ihāre rimyōtyhy. ⁸Andre Jesuisi erydŷyna-ò rare, Simao Pedro seriore rare. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: ⁹—Weryryboō kaki ihŷmyhŷ. Iruyre cevada orotxu idi ratximyhŷ, utura inatxi. Kia tahe aõ aõkõ rare inysōwe-ò. ¹⁰Tahe Jesuisi taerydŷyna-ò rarybere: —Tamy marybebentyke ranyrenykemy asityrekile. Tahe rorukurenyre ibutumy. Häbu 5000 ronyre ijõ inyō tahe sōwetylhy rorukure. ¹¹Jesuisi orotxu rimyre. Deuxumy reàlare, idi tahe tamyreny riwahinyre. Tule utura-wana wiwesele risŷnymy. Tuu rotŷnyre. Ibutumy heka ixideewina rirŷsŷrenyre. ¹²Rihydryenyreu, Jesuisi rarybere taerydŷyna mahādu-ò: —Bibutunybenyke rauhenyra uritere ixinamy itxiwixirenyōkemy idi watxireri. Uritere idi dehurenŷomy. ¹³Tahe ributunyrenyre iuhe waðinatxi reuròmy weriri ritŷxinyre orotxu yrere-di. ¹⁴Jesuisi aõwiwihiķ widŷnamy robirenyre kiamy tahe raryberenyre. Tii inatyhymy Deuxu Rybedutyhy rare. Juhuu dori tuu rarybere kabede-ò kanakemy. Inyboho tii riraðomyhŷre.

¹⁵Röhōtinyrenyre: —Jesuisi inyiòlörenymy rikimyrenykre. Tamy rökòirenykre. Iu Jesuisi kia rieryreu, ixisohojilemy rexitare ixyby, hāwälò-ò. ¹⁶⁻¹⁷Ibedesou aho ijà-ò ierydŷyna mahādu riberenyre riraòkemy. Bede rurunyre tahe Jesuisi rehemynyōhyre. Tai hāwôõ rimyrenyre idi reuròkemy ijõwe-ribi ijà-ò, Kafanaõ hāwã-ò. ¹⁸Tahe yhy deborehekŷ tiribi

(Joaō 5.39)

tiribi rebonymyhý. Òbò tahe resemyhý. ¹⁹ Sohoji urihixina iõhòmy ròireny tahe Jesuisimy robirenre. Tii betyredile tamyreny nariamy nadé.

Tiiboho ruberunihikýrenyre. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarýle wa rare, breburenýomyke. ²¹ Tai tahe hãworo-ò Jesuisi ronykemy tiiboho disýnydenye. Aõ wesele tahe rehemynyrenyre tiòbo ròirenyraò.

²² Itxubiòwamy sôwemy iny wii ributunyre aho kanawe-ribi ijà-ki. Hãwò sohojile tahe tai roire aho-ki. Jesuisi erydýyna mahâdu roirenryemy rieryrenyre. Tahe Jesuisi aõkõ idi rare. ²³ Tahe hãwòò dehemynydenye. Teberiade hãwâ-ribi Jesuisi tai ratximyhý iõhò-ò. Tai juhu Jesuisi rexítóenymy rýimyhý tahe orotxu tamy riwahinyre. ²⁴ Jesuisi iõre tai, ierydýyna mahâdu iõre. Kia tahe iny sôwemy robirau, hãwò-ò rimyrenyre. Iòrys my roirenryre, Kafanaõ-ò. ²⁵ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyreu, tii-wana witxi reare. Tahe tamy rýýraxire. Waerydýdureny, tiubo kaò tadehemynyte. ²⁶ Aõwihihiký rewinyremy aõkõ tiwajetenyteri, rýsýna adeereny rewahinskyakile, tehydymy terýsýtenyakile. ²⁷ Rýsýna tyhy ituemyhýre kiaôle aõkõ maaõmysdýýbenyke, tahe iwitxira rýsýnaõ-ò maaõmysdýýbenyke, kia ituedeõna-di aõkõ rare. Deuxu Riore Habutyhyhiký dori adee riwahinskyre. Kia rýsýna umytuedeõnahaký wesemy rare. Taile tahe Deuxu Waha riwateõnyreri. ²⁸ Tahe Jesuisi-ò rýýraxire: —Timybo iny Deuxudeewimy arotýnyrenykemy. ²⁹ Jesuisi dirawyònnyde: —Kialemy, biwatihybenyke: —Deuxu dori wateõdýýdumy rare. ³⁰ Tahe raryberenyre tamy: —Aõwihihikýbo inyko-ò biitxeredýnykyre. Aõhebo botýnykre, iny aratyhynykremy. ³¹ Intybyreny orotxu riyrenyre bederahy-ki. Kia wese Tyyriti-ki roire:

—Moisesi tamy orotxu riwahinyre biu-ribi.

³² Jesuisi rirawyònnyre: —Inatyhy tyhymy Moisesi aõkõ tamy riwahinyre. Waha dori biu-ribi orotxu tyhy adee riwahinskyre. ³³ Deuxu orotxu tahe irutyhymy inydee riwahinymyhýre, biu-ribi diwahinymyhýde. ³⁴ Tahe raryberenyre: —Wanyrý, tiu kia orotxu bidiwahinymahâkre. ³⁵ Jesuisi iximy rarybere: —Jiarý orotxu irutyhymy rare. Inyõ wadee kanakeki, tiu rama risaõtyhy. Inyõ riwatihynykeki, tiu bee risaõtyhy. ³⁶ Adeereny heka rarybere: —Wamy tabitenyte, ihârele tiwatihynyötenyte. ³⁷ Ibutumy iny Waha wadee riwahinymyhýre wadee kanakre. Tiu ixi-ribi ariteõnyötyhy. ³⁸ Adobehede dori aõ ixideewimy aõma arotýnykemy aõkõ. Wadeõdýýdudeewimy arotýnykemy watxiwâhâre. ³⁹ Tiu ariõnonyötyhy wadee diwahinymyde ñ kiaboho ibutumy ikonana txuu rubu-ribi ariixixanykre. Kia tahe wadeõdýýdu deewimy rare. ⁴⁰ Inatyhy Waha deewimy kia rare. Iny iRioremy robireu, rityhynykeu, umy tuedeõna ritake. Ikonana txuu tahe rubu-ribi ariixixanykre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Jiarý biu ludu orotxu rare. Tai tahe judeu mahâdu aõbina binahakýlemy rarybemyhýre. ⁴² Kia wese rarybemyhýre: —Kaa Jesuisile rare. Jyje riore rare. Tyby he ijoí eryna rare ise tule. Aõherekibo tii rarybereri biu-rubu nademy. ⁴³ Tahe Jesuisi dirawyònnyde: —Tuu wamy ryberenyömyke ayludurenymy. ⁴⁴ Wadeõdýýdu iny wadee rayky-ò

rarybemyhýre namyhýde. Kia wesele iny wadee kedehemynykre, ikonana txuu tiiboho rubu-ribi ariixixanykre. ⁴⁵ Deuxu rybedu Tyrriti-ki kia rybe rýire:
—Deuxu ibutumy iny ribedeerydýýnykre.

Tai tahe Waha-ribi iny rierymy roholamyhýre, tii tahe wadee rehemynykre.

⁴⁶ Inyõ Wahamy robiöhymyhýre jiarýle tahe tuu rabimahãre, iribi anadeki.

⁴⁷ Inatyhytyhymy adee rarybemahãre. Inyõ riwatyhynykeki, umy tuedeõnahaký tiiwanale ratxireri. ⁴⁸ Jiarý orotxu wesemy jiarý rare. Umytuedeõna wahidýýdu jiarý rare. ⁴⁹ Borený dori biu-ribi orotxu riyre bederahy-ki. Irabihyy ibutumy tiiboho ituerenyre. ⁵⁰⁻⁵¹ Jiarý tahe biu ludu orotxu wese rare, inyõ tahe kia orotxu riykeki, tiu ruruötyhy. Waumy ariwahinskykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydýýmy. Tamyreñ umytuedeõna riwahinskykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydýýmy. Tamyreñ umytuedeõna riwahinskykre.

⁵² Judeu mahãdu tahe txiödýýna rybemy widee raryberenyre: —Timybo tadelemy inyboho riòwenyrenykemy wahe. ⁵³ Jesuisi rirawyònonyre:

—Inatyhytyhymy adee ararybekre. Kaiboho Deuxu Riore Hâbutyhyhykýde biròöbenykeki, umytuedeõna bitabenyoötyhy. Ihälubu biöbenykeki, umytuedeõna-di aökö atxitenyteri. ⁵⁴ Inyõ waderòdu wahälubumy momodu tii umytuedeõna-di ratxireri. Tii tahe ikonana txuu rubu-ribi adiixixanykre. ⁵⁵ Wade heka juhu irònathyhy rare, wahälubu tu monathyhy rare. ⁵⁶ Inyõ wade rirokeki, wahälubu riökeki, wawana tiuhyy ratxireri. Jiarý tule tii-wana watxihyreri. ⁵⁷ Waha irumy ratxireri. Tii waderòdu rare iòraru-ki warumy watxireri. Tule waderòdu irumy ratxiike waòraru-ki. ⁵⁸ Jiarý biu ludu orotxu inatyhy jiarý rare. Iwese bederahy orotxu heka boreny riyrewesemy aökö jiarý rare. Ihârele tahe ituerenyre. Inyõ riwaykeki, rexixahymy rarekre. ⁵⁹ Kia ibutumy Jesuisi rarybere Kafanaõ judeu dohodýýna-ki, rierynanimyhyreu.

⁶⁰ Iribi tahe Jesuisi-ò ijohona mahãdu rarybere:

—Kia isira tyhyre iny rieryke. Inyõ heka kia rityhynyötyhy.

⁶¹ Jesuisile heka rexierymyhyre tiiboho tuu rarybemyhýreki, tahe tamy rýýraxire:

—Kaa aôbohe arabinadýýnyrenyke.

⁶² Tahe jiarý Deuxu Riore Hâbutyhyhyký, ixypy biu-ò aròösekeki, timybo marybebenyke, kaiboho wamy bobibenykeki. ⁶³ Deuxu Tyytybytyhyle umytuedeõna riwahinskyhyre. Umydetyhy umytuedeõna-di aökö rare. Urile adee rarybemahãre Deuxu Tyytybytyhymy rybena rare, adeereny umytuedeõna rare. ⁶⁴ Tahe inyõ ayreny ludu riwatyhynyöteri. Jesuisi tahe juhuu-ribi rierymhyre mobo rityhynyömyhyre, tule mobo tatxiödýýdumy rarekremy.

⁶⁵ Jesuisi raryberehyymy tii-wana: —Jiarý juhuu rarybewähãre. Inyõ Waha wadee riteönyökeki tiu wadee kanaötyhy. Tai heka tuu adee jiarý rarybere.

⁶⁶ Kia rybe òraru-ki sôwemy taerydýýna mahãdu ririrenyre. Tahe roirenyre.

⁶⁷ Tahe Jesuisi rýýraxire taerydýýna waòinatxi reurò mahãdu-ò. Ka bexe boibenyökre aôbo biwaribenyökre aôbohe. ⁶⁸ Tahe Simaõ Pedro rirawyònonyre. Wanry moobo aròirenykre. Kaile heka umytuedeõna rybe-di atxiteri.

⁶⁹ Jiarýboho ka aratyhynymahãrenyre. Araerynonyre ka, kai Deuxu-ribi hâbu

òbitityhymy atximahâte. ⁷⁰ Jiarý aratarenyre waðinatxi reurò inymy erydýyna mahâdumy. Ihâre tahe inyõ ratximyhýre diaboõ heka tii rare. ⁷¹ Jesuisi tahe Judasi Isariomy rarybereri. Iwò inatxinamy wahe. Simao-Isariò riore tii rare. Judasi dori Jesuisi riwahinskykremy ratxireri iòldu mahâdu-ð.

7 ¹ Judeu mahâdu Jesuisi rubudýymy rurumyhýre. Tai tahe Judeia bede ludu hawâ-ò ralðömyhýre. Kalileia bede hawâdile rariamyhýre. ² Tahe judeu mahâdu worana bedehesi iòhòmy rýimyhý. Kiani tahe heto riore worana bedehesi rare. ³ Tahe Jesuisi serioreboho tamy rarybere: —Make wa karibi Judeia mahâdu bede-ð aerydýyna mahâdu dori aôwiwhiký kai tewinyteò tuu robikemy. ⁴ Aôwiwhikýmy tewinyteri, tai tahe ixinamy iny tuu ibutumy robikre. Ibutumy iny ixierysy my tahötinyteri-wana urile iny lau iwôteömy aôna aôna wiwhiký. ⁵ Jesuisi seriore mahâdu tule rityhynyöre. ⁶ Jesuisi tahe dirawyonyde: —Wiji araôkre wabededýñanamy dori tuu reaömy ratxireri. Kaiboho tahe adohotalemy bòike. ⁷ Bede ludu mahâdu iny dori aluurenyre, tahe waderamy rekoarenyre. Iòrarunamy dori jiarý tamy rarybemahâre, ibinatyhyremy. ⁸ Kaiboho boibenyeke worana bedehesi-ð. Jiarý tahe wiji araôkre, wabededýñanamy reaömy doimyhýde. ⁹ Kia tahe Jesuisi tamyreny rarybere. Tahe Kalileia-ribi Jesuisi ròhonyömy rýimyhýre.

¹⁰ Tahe iseriore roirenyre worana bedehesi-ð. Idi tahe tule tii rare iherenymy itýnymy aôkô wahe, wasimy inyõ tuu robiheny. ¹¹ Judeu mahâdu tahe Jesuisi riijemyhýre worana bedehesi òrake-ð. Rarybemyhýre: —Titxibo tahe tii ratximyhýre. ¹² Jesuisimy rybe ixitxiödýyna ròhonyre inysôweheký-ki. Inyõ heka awimy tuu rarybemyhýre. Ijô tahe ibinamy tuu rarybemyhýre, tii iny itxenadýýdu raremy. ¹³ Inyõ tuu rarybeöhyymyhýre ibutumy ijomonamy judeu mahâdu lau ruberureki.

¹⁴ Worana bedehesi ty-a-ki Jesuisi Deuxu dohodýyna heto-ð ralore ribedeerynykemy. ¹⁵ Ribedeerynyreu tahe judeu mahâdu ïjô-ð rarybere: —Timykibo he kia ritidýyna rierymy tuu rarybemyhýre. Rierykô ihârele iny rierynanimyhýre. ¹⁶ Tahe Jesuisi dirawyonyde: Waerydýyna-di aôkô rebedeeryre, Deuxu wateödýýdu rybe-di wahe. ¹⁷ Inyõ Deuxudeewimy ratxikeki, tii rierykre aôerydýñabô òbitimy ratxireri. Tii rieryke Deuxu-ribi aôbo rarybereri ada ixi-ribi rarybereri. ¹⁸ Iny ixi-ribi rarybekeki, tiile rexiloosònanyke. Tahe iny iteödýýdumy rarybekeki, tii tahe inatyhy rare. Tii inatyhy òbiti rare. ¹⁹ Moisesi adee bede ywina riwahinskyre: —Tahe kaiboho ôtetyhnyöhyymahâtenyte. Tai tahe aôherekibo biwarubunykemy atxitenyteri. ²⁰ Tamy inyõ dirawyonyde. Kaita itxýteteri. Inyõ ka ararubunykemy aôkô ratxireri. ²¹ Jiarý inyõ reteytenyre sabado txuu tahe kaiboho wadi bede teòtiintenyte. ²² Boholake, Moisesi bede ywina arateönyke ariore ritotyky aròkemy resynanykemy. (Boboho tahe kia tuu ritelenyre Moisesi aôkô.) Tahe notyky resyna txu rýikeki, tuu tewinyte sabado txu hârele. ²³ Kia sabado txu biwinybenykeki Moisesi bede ywina riywinskykemy, tahe aôherekibo wadée taykarananyteri häbu sabado txu reteytenyrek. ²⁴ Aô òbitimy aôkô rare, òbitimy tahötinyterikile. Òbitinale-di maraykynybenyke.

²⁵Ijõ Jerusalē hāwā ludu mahāduō rarybere: ²⁶—Kia rarybemy rýirerile, tii irubudýymy rexinohōtinyreri. Beteheke. Butumy ijomananamy kia rarybemyhýre. Ihārele taheka inyō tamy rarybeôhyymyhýre. Wedu mahādu röhötinymyhýre: —Ina aôkâbo Kristumy inatyhymy tii rare. ²⁷Inyboho tahe rierymyhýre titxiribibo tiò namyhýde. Kristu Deuxu deòdýyna tahe kanakeu, inyō tahe rieryôtyhy titxiribibo kanake. ²⁸Jesuisi tahe Deuxu dohodýyna heto-ki ribideerynymyhýreu rarybere: —Kaiboho tiwaerytenye, titxiribibo anade tule teerytenye. Tahe wateòdýýdu teeryötenye. Teròwymy heka jiarý anade. Tule tii inatyhytyhymy rare. ²⁹Iribi jiarý anade Tii riwateònnyre, tai jiarý tii reeryre. ³⁰Inyō rijjemyhý rirötenykemy. Tahe rimyôhyre ruberureki, ibededyñanamy aôkô bede rýireki. ³¹Iny sôweheký-ribi sôwemy iny rityhynyre. Tahe inyō rarybere: —Kristu Deuxu deòdýyna iratyre aôna aôna wiwhiký riwinykemy tahötinyteri. Aôkore, tii dori inatyhymy Kristu rare. ³²Fariseu mahādu kia-ô roholareu, tahe wii ributunyre xiwe wahidýýdu wedu mahādu-wana. Tahe tiiboho soldadu mahādu riteònnyrenyre Jesuisi rimykemy. ³³Jesuisi tahe tamyreny rarybere: —Urimyò umyreny-wana watxikre, idi ta aròdsekre wateòdýýdu-ò ixypy. ³⁴Kiaboho biwajebenykre, waki mahabenyoþtyhy. Titxibo watxireri kia-ô heka bitehemynyþtyhy. ³⁵Judeu mahādu tahe widee rarybere: —Titxiwexe tii rakremy ihýre, tuu rokobirenþtyhy tai rakaharenþtyhy, myý rarybemyhýre wahe: judeukôdu mahādu bede-ô aôbo rakremy ixi-di ratxireri. Tai ribedeerynykemy, judeu mahādu-wana rasýnykremy. ³⁶Timybohe rarybere: —Waki mahabenyoþtyhy, titxibo watxireri-ô behemyhyþtyhy, myý rarybereri.

³⁷Ihwewotxu worana bedehesi aônihikýtyhy rare. Jesuisi iu rexiukýnyre rarybekemy: —Inyô bemomy risakeki, wadée kanake, riôke. ³⁸Inyô riwatyhynykeki, Tykritina-ki kia wese rybe rýire:

—Iwo-ribi benihiký iru röhonyke.

³⁹Iu Jesuisi kia rarybereu, Deuxu Tytybytyhy aômy dýýnanamy rarybere. Iny dori rityhynykeki, iwo-ô Deuxu Tytybytyhy ralòke. Urile tahe Deuxu Tytybytyhy riwahinyômy rýire. Jesuisi dori ròoseore biu-ô. ⁴⁰Tahe roholare mahādu tahe rarybere: —Ka heka hâbu Deuxu Rybedutyhy rare. ⁴¹Ijõ tahe rarybere: —Tii Kristu rare. Ijõ tahe rarybere: —Kristu aôkô Kalileia bede-ribi dori tii rareri. ⁴²Tykritina rybe-ki roire: —Kristu, Davi sý-mahādu ribi kanakremy. Belê hâwâ-ribi; titxibo Davi rasýnyre-ribi. ⁴³Tai tahe wiwese wese aôkô röhötinyrenyre Jesuisi-di. ⁴⁴Inyô rirötenykemy ixi-di ratximyhý, ihârele tahe inyô rimyôhyre.

⁴⁵Tahe soldado mahādu ròosemy rare rimyôhyylemy fariseu mahādu-ô xibewahidýýdu mahādu wedu-ô. Tahe soldado-ô rýýraxirenre: —Aôherekibo tedyôteri. ⁴⁶Tahe dirawiyónyde: —Timybo inyô kowa hâbu wesemy rarybeôhyre rybe iwitxira wiwikýmy tii rarybere. ⁴⁷Tahe fariseu mahādu rarybere: —Kaiboho aôbo tule araitxenanyrenre. ⁴⁸Inyboho mahādu reny-ribi moô rityhynyôhyymyhýre, fariseu mahādu wahe, wedu mahādu wahe. ⁴⁹Inyô rityhynyre, tahe tiiboho Moïsesi bede ywina riveryore tai Deuxu aôhökýmydýýnana-txi idi rehukre. Aôhökýmydýýnana-ô ritamadyñykre.

⁵⁰Nikodema iyreny-ki ratximyh̄. Fariseu mahāduō tii rare, juhuu Jesuisi raraò rare wahe. Tii heka rarybere imahādu-ò. ⁵¹Juhuu roholamyh̄re aõhebo rotŷnyraò wahe idi tahe ibinakeki rirotenykremy rijemyh̄re. Kia tahe iny bede ywinareny rare. ⁵²Tahe rirawyonyrenyre: —Kai wa tule Kalileia mahāduō atxiteri. Tyriti-ò beteheke timybo rarybereriò: —Kalileia-ribi rybeduō ròhonyötyhy wahe.

8 ¹[Tahe ibutumy he tasŷ-ò reareare. Iu tahe Jesuisi rare Oliveira hâwâlò-ò.

²Biura-di tahe dòòsede Deuxu dohodŷyna heto-ò ixypy. Sôwemy iny tamy rare; Jesuisi ronyre; ribedeerynyre. ³Hâwyô ratximyh̄ hâbu witziraõ-wana wasimy ratximyh̄. Tahe inywitziraõ itxirenry reare. Tai tahe Deuxu rybe erydŷdu mahādu fariseu mahādu-wana hâwy y didyde Jesuisi-ò. Tahe hâwy-ò rarybere rýkemy iny sôweheký-ki. ⁴Tahe raryberenre Jesuisi-ò: —Bede erydu: —Kahâwy týwe rare inyô itxi rear. ⁵Iny bede ywina Moisesi riwawahinyré tahe rarybere mana-di rurumyh̄kemy. Tahe aõmybo kai mynarybeke. ⁶Tiiboho kiamy rarybere Jesuisi riurihire timybo rarybekemy. Tai tahe ibinamy tamy rarybekemy idi ratxireri. Jesuisi tahe suò resera ròritidŷkremy tebò-di suki riritinyra. ⁷Tahe ritŷraxyinyhy ihýmyh̄. Tahe Jesuisi rýire; rarybere: —Inyô òrarukömy ratxirerile, tii mana-di juhuu tamy rehukre. ⁸Ixityle sý Jesuisi ròritidŷre suò. ⁹Kia rybe-ò roholarenre, tahe rexitarenre sohoji sohojilemy, tarayky dori ribinadŷnyrenyre. Matuari mahādu tahe juhuu rexitare. Ikonanatyhy dori rare, tahe Jesuisi hâwywanale tai rýire. ¹⁰Jesuisi retehere: —Hâwy sohojilemy robire rýraxyire tamy: —Hâwy, titxibo mana-di arubudŷmy rybedu mahādu rirahura. Inyô aõhe arasânyöhyyra. ¹¹Tahe dirawyonyde: —Anokõre, Wahí. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarý tulere! Mahe, òraruna-txi tahe ixypy ixeómy.]

¹²Ixityle Jesuisi rarybere tamy: —Jiarý wabede loosôna rare. Inyô wahemy kanakeki, bede luru-ki rariaötyhy. Tii heka loosôna-di tarayky-ki rarekre. ¹³Tahe fariseu mahādu tamy rarybere: —Aõkõre, kai wa iximy tarybeteri tai tahe arybe inatyhymy aõkõ rare. ¹⁴Jesuisi dirawyonyde: —Inatyhymy iximy rarybereri jiarý, tahe warybe inatyhy rare, jiarý dori reeryre titxiribibo anade, tule tiubo arakre reeryre. Kaiboho tahe kia teeryötenyte. ¹⁵Kaiboho waywisidŷmy tadiòlonyte, ihâre tahe òbitimy tiwaywintenyöte tiwaerytenyköteki. Tahe jiarý inyô reywinyöreri. ¹⁶Jiarý inyô ariywinykeki, waywisidŷyna tahe òbiti rare. Jiarý dori ixwanale aõkõ rare. Waha, wadeòdŷdu wawana raremyh̄. ¹⁷Abede ywina-ki kia rybe riritinymy rýimyh̄re: —Inatxi hâbумy wiwesehyylemy rarybekeki kia tahe inatyhy rare. ¹⁸Jiarý iximy rarybemahâre tule Waha wadeòdŷdu wamy adeereny rarybemyh̄re. ¹⁹Tahe tiiboho Jesuisi-ò rýraxyirenre: —Titxibo boo ratximyh̄re. Jesuisi rarybere: —Kaiboho tiwaerykõmahâtenyte, Waha tule teeryõmahâtenyte. Kai biwaerybenyökeki, tule Waha bierybenyötyhy. ²⁰Kia Jesuisi rarybere Deuxu dohodŷyna hetowo-ki, iubeweri yrubudŷyna ube-ki. Tahe inyô rimyöhyyre, ibededyñanamy aõkõ bede rýireki.

²¹Iribi tahe ixityre tamy rarybere: —Jiarý he arakre karibi. Kaiboho biwaijebenykre tahe aõrarurennydile burubenykre. Boiötyhy titxibo arakre-ò. ²²Tai

tahe judeu mahādu widee raryberenre: —Inatyhymy aõbo tii rexirubunykre. Tii raryberaki: —Titxibo arakremy boiötyhy, myki tuu idi röhötinyrenyre. ²³Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho kaludu toite; jiarŷ aõkõre, biu ludu rare. Kaiboho bede ludu toite, jiarŷ tahe kabede ludu aõkõ jiarŷ rare. ²⁴Tai heka adeereny rarybereri aõrarurenny-di burubenkykre. Inatyhymy jiarŷ tii rare: —Iwese rarybere wesemy. Tahe kia warybe bityhyňöbenykeki, aõrarurenny-di burubenkykre. ²⁵Tahe tiiboho rÿýraxirenyre Jesuisi-ò: —Mobo he tate. Jesuisi dirawyonyde: —Timybo adeereny rarybewähäre, juhuu wahe. ²⁶Jiarŷ sôwemy rÿire aõna aõnamy umyreny ararybeke umyreny ariywinyke ta ararybekre Waha tuu wadée rarybelemy. Tii diwateonyte tii inatyhymy rare. Irybelemy bede iny-ò ararybekre. ²⁷Rieryöhyyre tamyreny rarybere, tybymy. ²⁸Kaiboho heka biwatamadýýnybenykre, bierybenybenykre mobo jiarŷ rare. Tule ixi-ribi aõkõ aõna aõna rewinywähäre bierybenykre; tule iwese Waha riwaerynanymyhyre wese, rarybemahäre. Kia tule bierybenykre. ²⁹Wateödýýdu wawana raremyhy. Iximy riwariötyhy, jiarŷ tamy wimy rewinyhyymahäreki. ³⁰Kiamy tarybe rahudi tahe, sôwemy iny rityhyntyre.

³¹Judeu ityhydýýdu mahädu-ò Jesuisi rarybere: —Kaiboho warybe tyhy-di mohötinybenyhykeki, inatyhymy watyhydýýdu waheludumy boibekre.

³²Inatyhyna tahe bierybenykre. Kia dori aratarenyke, deòdumy aõkõ boibekre.

³³Dirawyonydenye aõkõre inyboho Abraõ riökore roire, tiu heka modeòdumy roirekõmahäre. Timybo tarybeta: —Deòdu-ribi riwatakemy. ³⁴Tahe Jesuisi tamy rarybere inyö òraru-di hyy rexiörarunykeki, tii òraruna deòdu wese hyyle rare. ³⁵Deòdu heka heto wedu ijoihymy aõkõ rarekre. Iwedu ixinamy rakre. Riore tahe iijoihymy rare. ³⁶Tahe Deuxu Riore heka ixinamy arateönykeki, tiu òraruna deòdu wesemy ixypy bonybenyötyhy. ³⁷Abraõ riökore inatyhymy toite. Kia tahe reeryre. Ihärele tahe biwarubunybenykemy atxitenyteri warybe dori arakywo-di aõkõ ratxireri. ³⁸Waha-wana ranymahäu, aõmybo rabire, wiji tuu rarybereri.

Kaiboho tule boo-ribi tabitenyte tuu tewinytenyteri. ³⁹Rirawyonyrenyre:

—Wahareny heka Abraõ rare. Jesuisi rarybere: —Abraõ rioremy inatyhymy toite-wana, Abraõ aõmydýýnana iwesemi biwinybenyke. ⁴⁰Katahe warubudýýmy wadi atxitenyteri. Inatyhyna Deuxu-ribi raholaremy, adeereny rarybemahäre, tai tahe warubudýýmy atxitenyteri. Abraõ tahe tiu tahe tuu rotýýnyötyhy. ⁴¹Kaiboho heka borenythy wesele tatýýnymahätentye. Dirawyonyde: —Aõkõre, jiarŷboho waxiriore aõkõ roire. Deuxuhylle iny tybyreny rare. ⁴²Tahe Jesuisi rerawyonyre: —Deuxu boo inatyhymy rare-wana inihe kaiboho waluurenre. Jiarŷ dori Deuxu-ribi anade. Ixidee wimy aõkõ anade tii diwateönyde. ⁴³Aõhererekibo teerytenyôte warybe. Isiratyhyre aõbo ijohona. Aõkõre, ityhydýý isirare adeereny. ⁴⁴Kaiboho Diabo riore toite tamywimy biwinykemy atxitenyteri. Tii juhuu rubudýýdu hyy rare. Tii heka raruireri inatyhywesehekýle wahe. Tii ruidu rare. Ruiwedu tii rare. ⁴⁵Kaiboho heka tiwatyhynyöhyymahätentye inatyhyna dori jiarŷ rarybemahäre. ⁴⁶Inyö inihe wamý rarybeötyhy jiarŷ òrarudu raremy. Adeereny inatyhynamy rarybereri. Aõhererekibo tiwatyhynyöteri. ⁴⁷Iny Deuxu-ribi ratxireri,

Deuxu rybe roholamyhýre. Kaiboho Deuxuhõrõ aõkõ toite. Teòdu aõkõ toite. Taita warybe-ò taholaõteri.

⁴⁸ Jesuisi-ò tiiboho dirawyònnydenye: —Inatyhymy rarybewâhärenyre. Kai Samaria mahâdu tate. Kaludu mahâdu aõkõ tate. Kai tytybybina dire. ⁴⁹ Jesuisi rirawyònnyre: —Aõkõre, tytybybina-di aõkõ watxireri. Waha tahe rewowydynywâhäre. Kaibohole tiwabinadýñymahâtenye. ⁵⁰ Wowydyna ixi-di aõkõ reijereri. Waha tahe kia aõmydýñnanamy riywinykre, tii rierymyhýre. ⁵¹ Inatyhytihymy adee ararybekre: —Inyõ warybemy reòbykeki, tiu rubumy tii robiötyhy. ⁵² Tai judeu mahâdu rarybere: —Katahe inatyhymyhe inydeereny aerisydýyna rýira tytybybina-di tate wahe. Abraõ tahe rurure; Deuxu rybedu tule. Tahe timybo kai tarybeta: —Inyõ warybemy reòbykeki tiu rubu urihixinamy roïötyhy tamy. ⁵³ Kai aõbo intybyreny Abraõ ratyre awikemy aõbo ixi-di tahötinymahâte. Abraõ rurure Deuxu rybemy rybenadu amahâdu tule rurure. Mobo raremy he tahötinymahâte. ⁵⁴ Tahe Jesuisi rirawyònnyre: —Jiarý ixi-di wowydyna arijekeki, tahe wawowydyna aõ aõkõmy rareke. Waha tahe riawowydynymyhýke aDeuxumy raremy tu tarybeteri. ⁵⁵ Tahe aõkõ teeryötenye. Jiarý tate reerymahâre. Jiarý reeryömähäremy ararybeki, tai ruidumy rareki, iwese kaiboho toite wesele wahe. Tahe reerywâhäre, tule irybemy reòbymahâre. ⁵⁶ Borený Abraõ, wamy dobide, wabededýñana kanakremy tuu dobide, wabededýñana kanakremy tuu dobide tai tahe reysatyhymy rare. ⁵⁷ Tahe judeu wedu mahâdu rarybere: —Kai 50 beòramy aõkõ atxiteri timyrekiwo tarybeta Abraõ tabitemy. ⁵⁸ Jesuisi dirawyònnyde: —Abraõ reaõule,

Jiarý rarehyymahâ.

⁵⁹ Tahe manadile rimymy reserenyre idile rirabunykemy. Jesuisi tahe rexiwòmy iribi ròhònymy rare, dohodýña heto-ribi.

9 ¹ Jesuisi rariamy rareu, tii robimy rare hâbu ruetàmy. Tii iruetàhàkýmy ratohouãmy herinanyre. ² Ierydýña mahâdu rýràxire tamy. Erydýdu, aõherekibo hâbu ratohouãnya iruetymy, ise tyby iõrarudireki aõbo ada taõrarumy aõbo. ³ Tahe Jesuisi rirawyònnyre: —Tahe aõkõre tyby ise-ke aõkõ tiike aõkõ. Deuxu ruru wiji riteòsinykremy tahe tii kiawesemy rohonyre. ⁴ Wateòdýdu aõmydýñnanamy arotýñyrenykemy watxiwâhärenyre. Inyboho rikiwinyrenyke ibededýñnanamy rýikre, iwese txumy rýikre wese tahe rumy heka kanakre tai raaõmysyðýomyhýre. ⁵ Kabede-ki watxiwâhäreole tahe jiarý bede ludu mahâdu loosõnatyhy my jiarý rare. ⁶ Tarybe rahudi tahe rarybexinyre suõ idi tahe subororomy ritxiényre. Idi ta hâbu rueyre-ò subororo ritidire. ⁷ Tahe hâbu ruetà-ò rarybere: —Make wa bexisuhõke Silõe ahobe-di. Silõemy ninadu heka iny rybe-ki deòdýña wesemy rare. Hâbu tahe rare, risuhore, dòõsede robimy. ⁸ Tahe ierydu mahâdu, tuu robire idi itxeredu mahâdu raryberenyre widee: —Kabe hâbu ixitòdýdu rare, nierumy kowa-ki rexítõnemy ronymyhýrele rare. ⁹ Ijõ rarybere tule rare. Ijõ rarybere: —Aõkõre, iwesele tahe iwitxitirari. ¹⁰ Rýràxirenyre tamy: —Timykibo arue reytera. ¹¹ Rirawyònnyre: —Hâbuõ Jesuisi inire. Tii tahe suboro borole riwinyra warue-ò ritidire. Tahe wadee rarybera: —Make Silõe ahobe-ò aõ

bisuhòke. Tahe rare, resuhore, tai rabimy watxireri. ¹²Rÿýraxirenre titxibo tahe tii rara. Rirawyònrya: —Reeryõre.

¹³⁻¹⁴Kia ruedeytena Jesuisi riwinyre sabado txuu, judeu aõmysýdýyna txu aõkõ. Tahe tiiboho hãbu ridyrenyre fariseu mahãdu-ò. ¹⁵Iximityre hãbu-ò rÿýraxirenre: —Timykibo riteytenrya. Tahe rirawyònrya: —Subororole waruetyre-ò ritidira, idi resuhòra, iule tahe retehera. ¹⁶Tai tahe fariseu mahãdu-ò narybede: —Ka hãbu Deuxu-ribi aõkõ nadé. Kakýny sabadotxu bede ywina riywinyöhyyre. Tahe ijõ imahãduõ rarybere: —Hãbu òraruduõ tiu deytenawiwihikýo kia wesemy riwinyötyhy. Tai tahe wiribi hitximy raraykynyrenre. ¹⁷Tahe ixityre hãbu-ò rÿýraxire: —Tii arue arue riteytenrya: —Tai tahe timybo tuu marybekre. Hãbu rarybere: —Tii Deuxu rybemy rybeduõ rare. ¹⁸Tahe judeu mahãduõ rarybere: —Ise-wana tybywana widee ararybekekile, arityhynykre. Tai riteónyre tybybohoòrysymy. ¹⁹Rehemynyreu, tahe tamy rarybere: —Kaa aõbo ariõre rare. Inatyhymy aõbo iruetàmy reare. Timykibo tahe wiji robira. ²⁰Tahe tybyboho rirawyònryre. Inatyhymy wariòrereny rare. Iruetàlemy ka reare. ²¹Reerykörenre timykibo retehera. Irue riraynyre dori, reeryöhyyre. Tamy marybebentyke. Ibeòra dire ka, iximy relyyleke. ²²⁻²³Tybyboho ruberumyhýrenre judeu mahãdu lau. Judeu mahãdu dori, rarybemyhýre: —Inyõ Jesuisimy rarybekeki, tii Kristu Deuxu deòdýyna raremy rarybekeki, tahe dohodýýnawo-ribi riteónykemy idi rÿira. Tai tahe hãbutybyboho kia wesemy raryberenyre. Tii ibeòra dire: —Tamy marybebentyke.

²⁴Juhuu iruetàmy raremyhýò ixityre ròtedýýmy rarybere. Òbiti rybe-di marybeke. Inydeereny tahe ka dori òrarudu rare. Tai tahe Deuxu biwowydynike. Tahe tii rarybere: ²⁵—Tii òrarudu rare, reeryköre. Sohoji aõmydýýnana reeryre. Juhuu waruetàle heka reeryre, wiji tahe retehereri. ²⁶Tahe ixityre tamy rÿýraxire: —Aõbo tii riwinyre. Timybo arue roire. ²⁷Hãbu rarybere: —Adeereny tuu rarybere tahe taholaõhyytenya. Aõherekibo ixityre ijohonamy tarybetenyteri. Ierydýýnamy boibekemy aõbo atxitenyteri. ²⁸Tuu raryberenyre aõbina binalemy. Kai heka iijoõi atxiteri. Jiarýboho Moisesi erydýýna jiarýboho roire. ²⁹Deuxu Moisesi-ò rarybemyhýre. Kiamy reeryrenre. Ka hãbumy tahe aõmy raholaõmahäreny, tiludubo rare. ³⁰Kia wa riwateytenrya bedeòtiidýýna urenana tii rare. Ihãrele tahe kaiboho teeryömy tuu tarybetenyteri. Wadee kia ajuedena rare. ³¹Deuxu wa òrarudu ixitòedýýna-ò roholaõtyhy. Kia reeryrenre. Tahe inyõ Deuxu rityhynykeki tamywimy rÿirakeki, kia-ò Deuxu roholakre. ³²Bede rexidelenyre, inyõ roholatthy iruetàmy raumynyre heka reytere. Inyõ tiu riwinyõre, wiji tahe diwinyde. ³³Kia hãbu Deuxu-ribi nokõduõ aõkõkeki tiu aõ riwinyötyhy. ³⁴Tahe fariseu mahãdu aõbinahákýlemu tuu rarybere: —Kai uladumy teateu, òrarudutyhymy tate. Kai aõmybo biwabedeerynybenykremy aõbo wadireny tahötinyteri. Tahe riteónyre dohodýýna heto-ribi. Ihymy riteónyre. ³⁵Kia-ò Jesuisi roholareu hãbu rijere tahe rÿýraxire tuu: —Kai Deuxu Riore Hãbutyhyhyký aõbo tetyhynyte. ³⁶Hãbu rarybere: —Mobo tii rare,

Wanyrÿ, arityhyynykemy watxireri. ³⁷Wamy wa tabita, jiarÿleheka watxireri. Adee rarybererile watxireri. ³⁸Tahe rarybere: —Wanyrÿ aratyhyynyra he. Tahe hâbu Jesuisi riwowydnyre. ³⁹Jesuisi rarybehyrya: —Jiarÿ anade kabede-ò iny ruetà aritobixidÿnykemy; tule robimyhÿre mahâdu ariruetàdÿnykre. Iny òwydÿñnamy anade. ⁴⁰Fariseu iòhòmÿ iribi rÿimyhÿ roholare irybe-ò. Tahe tamy rÿyraxire. Inatyhykô aôbo ka jiarÿboho tule waruetàrenyre. ⁴¹Jesuisi rarybere: —Aruetàmy ahâtenyteki, aôraruna-di aôkô toite. Tahe tarybetenyte reerywâhâ, rabiwâhâre. Tai aôraruhy-di toite.

10 ¹Inatyhytyhymy adeereny ararybekre: —Inyô budoeni yrubudÿýna ijôtòbôna-di, ralôokeki, tii tahe wasidu ixiwatxidÿýdumy rare, raðwònymy heka ralòmyhÿre. ²Ijôtòbôna-di ròtedu, tii budoeni-di itxeredutyhy rare. ³Iu ijôtòbôna-ò rehemynymyhÿreu, ijôtòbôna ludu tamy riraynzymyhÿre. Tule budoeni irybe rierymyhÿre. Sohoji sohoji-ò ininimy tamy ryrymyhÿre, tahe idi ròhònymy ridymyhÿre. ⁴Ihôrõ ahana-ò ridyreu, tii iko-ò rÿimy idi ramyhÿre. Riheludunymy idi raremyhÿ rierymyhÿreki irybe. ⁵Budoeni ieryödu riheludunyöthy, irybe rieryöreki. Iny ieryödu-ribi rahenylkre. ⁶Jesuisi tamy kia bede eryna ijyymy relyyre. Tiiboho tahe rieryöhyyrenyre timybo ibede erydÿñnamy rororerimy.

⁷Tahe Jesuisi ritñynyre tamyreny: —Jiarÿ budoeni ijôtòbôna wesemy râimahâre. ⁸Ibutumy iny wakôule rehemynyre wasidu ixiwatxidÿýdumy rÿiramyhÿ. Wabudoeni ityhydÿýdu wesemy rÿirerimy ihÿre. Tiiboho wasidurybe-ò roholaõhyymyhÿrenyre. ⁹Jiarÿ ijôtòbôna wesemy râiwâhâre. Inyô wamy ralôkeki, tii heka tarasanaõmy rarekre. Iwese wabudoeni ralômyhÿre idi ròhònymyhÿre asi wiwihiikÿmy riroximyhÿre wesemy, tule ityhydÿýdu mahâdu rÿirakre, bedeòbyna wiwihiikÿ ritakremy. ¹⁰Wasidu heka rubudÿýmy nade, bedehudumy wasimy, jiarÿ tahe anade inyô umytuedeôna ariwahinykremy, irutyhytyhy wihihikÿ wiji rÿirakremy. ¹¹Jiarÿ budoeni-di itxeredu wihihikÿ rare. Ihyy ta waumy ariwahinykre teròwyrenymy. ¹²Inyô budoeni-di itxeredumy deòdumy risÿnykeki, tii riwisinanyöthy, tii dori budoeni wedu aôkô rare, deòdule rareki. Tahe irôdu brebunaõ tamy kanakeki tahe rahenyke iribi, tai ijô rimyke, ihona tahe raðrunyke. ¹³Deòdu heka rahenyke tii iwedu aôkô rareki, tii aõomy aôkô idi rôhötinymyhÿre, iòwydimy aôkô. ¹⁴⁻¹⁵Jiarÿ heka itxeredu wihihikÿ rare wabudoeni riwaerymyhÿre. Jiarÿ tule tii mahâdu reerywâhâre. Waha riwaeryre, tule tii reeryre. Iwesetyhyle wabudoeni-wana wii reerynyre. Iòraru-ki tahe waumy ariwahinykemy idi wâhâre. ¹⁶Jiarÿ wabudoeni-di watxiwâhâre. Aô kabede-ki aôkô. Ibutumy aributunykemy idi watxireri. Tai tahe sohoji ijoihyylemy heka roikre. Ibutu-di itxeredumy ararekre. ¹⁷Tai heka Waha waluure, waumy ariwahinykreki wahe. Ihârele tahe ixypy idy arexiiumydÿñnykre. ¹⁸Inyô heka ixideewiôkeki riwarubunyöthy. Arexiwahinykre tamyreny riwarubunyrenykremy. Ixideewikre, arexiwahinykre, tule waumy arimymy arexiixixanykre. Waha dori wadée rarybere tii ariwinykremy.

¹⁹ Kia rybe òraru-ki judeu mahādu rybe rexijejeinyre. ²⁰ Sōwemy iny ritxiõnymy rarybere: —Tii tyytybybina-di ratximyhŷre ada raitxŷtemy aõbo ihŷre. Aõhererekibo tamy taholamahâtenyte. ²¹ Ijõ tahe rarybere: —Aõ tyytybybina-di aõkõ rarybemyhŷre. Tyytybybina aõbo hâbu ruetà riruedyŷnyöthy.

²² Jerusalé hâwã-ki heka bedorahyy rare. Worana bedehesi hetxina Týmyradyŷna rŷire. ²³ Salomaõ Ube-ki, Deuxu dohodŷŷna heto ubeõ-ki. ²⁴ Jesuisi rariamy ihŷmyhŷ. Tahe judeu mahādu rirurawonyre ityŷraxidŷŷmy. Tiwese bededŷñanymybo nohötidihiyy bede ariwyrenykre. Kai inatyhymy Kristumy tate-wana, tahe manarybeke ityñymy. ²⁵ Jesuisi dirawŷonyde: —Rarybere wahe, tahe kaiboho tiwatyhynytenyöhyyte. Inatyhymy ierysamy mohõtinybenykeki, waaõmydŷñana wiwihiiky rewinymahâre-di betehebenyke. Wahani-di kia rewinymahâre. ²⁶ Kaiboho tahe tiwatyhynyolemahâtenyte, wabudoeni wesemy aõkõ toite. ²⁷ Wabudoeni warybe rierymyhŷre, riwaheludunymyhŷre; jiarŷ heka ibutumy wabudoeni reerymahâre. ²⁸ Tamy umytuedeõna rewahinywâhâre tii heka ruruôtyhy. Inyô waribi ridyöthy. ²⁹ Waha wadee riwahinyre. Tii heka ibuturatyre rare. Inyô iribi ritaöthy. ³⁰ Jiarŷ Waha-wana sohojihyyle watxiwâhâre.

³¹ Ixityre tahe judeu mahādu mana-di rirubunykre idi rŷire. ³² Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarŷ sōwemy bedeòbyna inydee rewinywâhâre Waha ruru-di. Aõðarukibo biwarubunybenykre. ³³ Tahe judeu mahādu rirawyonyre: —Kai aõmydŷñana wiwihiikytle tewinyte. Kia òraru-ki aõkõ ijoi adi rŷireri mana-di arubudŷŷmy Deuxumy binatyhymy tarybeteriki. Kai dori hâbu tate, ihârele Deuxumy texiniteri. ³⁴⁻³⁵ Jesuisi rarybere: —Abede ywina-ki ryberiti rŷire. Deuxu Rybe òbitihymy raritinyymy rŷire. Kiamy: —Jiarŷ rarybere: —Kaiboho Deuxu toite. Deuxu Rybe heka inyõ-ò diteönyde. Kia mahādu tahe Deuxulemy rininire. ³⁶ Deuxumy tiboho rininirenyre-wana, aõhererekibo wadee takyarananyteri jiarŷ tule Deuxu Riorelemy rexininireki. Waha dori, riwatamy diwateönyde. Timykibo kaiboho tarybetenyeri Deuxumy ibinamy jiarŷ rarybererimy ³⁷⁻³⁸ Waha-ribi bedeòbyna ariwinyõkeki, biwatyhynybenyöthy. Tahe ariwinykeki, aõbo rewinyre-wana bityhynybenyke, biwatyhynybenyõke hârele. Tai tahe bityhynybenymy boibeke jiarŷ Waha-wana wâhâre tule Waha wawana ratximyhŷre. ³⁹ Kabedeu ixityre riijere Jesuisi rimykemy tii rexitamy rexihedŷŷnyre.

⁴⁰ Jesuisi ixityre Jordaõ bero kowa weribi-ò reurore. Joaõ juhuu ròsebedŷŷmyhŷò rare. Taile tahe tii raremyhŷ. ⁴¹ Tahe sōwemy iny tamy roirenyre. Tamy rarybere: —Inatyhymy Joaõ bedeòby iny itxerenamy riwinyõre. Tahe ibutumy tii Jesuisimy rarybemyhŷre, inatyhy rare.

⁴² Sōwemy heka taile Jesuisimy rityhynyymyhŷre.

11 ¹⁻²Lazaru ibinamy roimyhŷ Betýnia hâwã-ki. Marie, Marta-wana iseriörereny rare. Juhuu Marie Jesuisi-wana raremyhŷu, tii Jesuisiwa

tyre-ò tarinalýnyrehékŷ ritxiwire, idi tahe tarade-di rirubudýýnyre. ³Lazaru ibinamy roimyhŷki tahe tiiboho riteónyre Jesuisi-ò rarybekremy: —Wahí, abiôwa tyhy binanihikýmy roireri. ⁴Jesuisi kiamy roholareu rarybere: —Kabinana hâwâ Deuxu wowydynamy tamy nadé. Tule riwawowydynamy kemy jiarý dori Deuxu Riôre rare. Kabinina tahe rubuhyyymy aôkô tamy rŷike. ⁵Jesuisi heka ibutumy iluurenyre, Marta, Marie, Lazaru-wana. ⁶Iu Jesuisi rieryreu Lazaru webinaduna, tahe taile ratximyhŷre, rerihârele inatxitxumy. ⁷Iribi tahe rarybere taerydýýna mahâdu-ò: —Rökôirenkye ixby Judeia bede-ò. ⁸Tahe ierydýýna mahâdu tamy rarybere: —Erydýýdu aôhererekibo ixbynomy tamy tarybeteri judeu mahâdu adi heka riwisýnymy rýimyhŷ mana-di arubudýýmy. ⁹Jesuisi dirawyonyde: —Txu heka waðinatxi òra bededýýnanamy rare. Aôhe inatyhy. Inyô txumy rariakeki, tiu aô òraru-ki reseôtyhy loosònamy dori ibutumy robimyhŷre. ¹⁰Bede lurumy rariakeki tahe, aô òraru-ki reseke, loosôna dori ihoðreki wahe. ¹¹Tahe ijômy Jesuisi tamyreny rarybere: —Iny biôwareny rôrômy roireri. Tamy arakre ariixixanykremy. ¹²Tahe imahâdu rarybere: —Wanyrý tii rôrômy roireri-wana bohe, reytekre. ¹³Jesuisi heka rarybemyhŷ Lazaru rubumy roirerimy. Tiiboho tahe rôhôninyrenyre urile rôrômy roirerimy. ¹⁴Tahe Jesuisi ritýnynytyhyra tamyreny: —Lazaru rurure. ¹⁵Jiarý wa aôrarurenkyi wadeysamy watxireri tai watxiôraki. Ka tahe biwatyhynybenykre. Rökôirenkyre tamy. ¹⁶Tome ierydýýna mahâduô rare. Didimomy iniôre. Tamahâduô rarybere: —Rökôirenkye, tule tii-wana rukururenkyremy.

¹⁷Jesuisi rehemynyreu, Lazaru inaubiôwatxumy hâlloo iwòdýýwo-ki roimyhŷ. ¹⁸Betýnia Jerusalê hâwâ-ribi sohoji urihixinamy roire. ¹⁹Judeu mahâduy-ribi sówemy doidenyde Marta Marieboho wotöenamy, iseriôrereny rurureki. ²⁰Marta Jesuisi kanakre rieryreu, tahe ròhònryre tii-wana witxi reakemy. Marie tahe tahetokile ronymyhŷ. ²¹Tahe Jesuisi-ò Marta rarybere: —Wahí, kakile atxiberi-wana waseritxòre rurukôhykyra ikuny. ²²Ihârele tahe rekeryre ibutumy Deuxu-kò bexitöenyekki, tiki adeke kidiwahinykre. ²³Jesuisi tahe tamy rarybere: —Aseriôre wa rubu-ribi kedexixakre. ²⁴Tahe Marta rarybere: —Rekeryre jikarý ikokunanatxu-ku rubu-ribi rexixakre, ibutumy ixixanatxu-ku. ²⁵Jesuisi rarybere: —Jiarý waixixanadýýdu rare, umytuedeõna wahidýýdu rare. Inyô riwatyhynykeki, tii rubu-ki roire hârele, kedexixakre. ²⁶Ibutumy irumy roirekeki, tiu rururenýötyhy, tii dori riwatyhynyreki. Kai aôbohe kia tetyhynyteri. ²⁷Tii dirawyonyde: —Kohe, Wahí, aratyhynywâhâre. Kai Kristu tate, Deuxu ritxòretiyhy. Deuxu tuu rarybereki, bede-kò kanatekonyde wahe. ²⁸Tahe Marta ròösere Marie taseriôre-ò rarybere: —Inyhí rehemynyreki, kai makremy rarybereri. ²⁹Kiamy roholareu, tahe, wylemy rýimy reare tamy rare.

³⁰Jesuisi dori hâwâ-ò ralôolemy raremyhŷ Marta tamy rarybereki raremyhŷ. ³¹Tii rýimy ròhònryre, judeu mahâdu tuu robire. Tahe riheludunyre, wabede-ò robukremy raresýny tamy roholare. ³²Marie rehemynyre Jesuisi-ò. Tahe tii tuu robireu, resere iko-ò, tahe rarybere: —Wahí, kaki atxiberi-wana ikuny waseritxòre rurukôhykyra. ³³Jesuisi Marta ibru-di

tule judeu mahāduhi-di retehereu tule tii rabedewonihikŷre. ³⁴Iule Jesuisi rŷ̄raxire: —Titxiwexe tii tetiditenyte. Tiiboho rirawyonyre: —Wanyrŷ, manake itxeremy. ³⁵Jesuisi tahe rahinyre. ³⁶Tai tahe judeu mahāduō rarybere: —Betehebenyke sōwemy heka tii Lazaru luure. ³⁷Ijō tahe rarybere: —Tii iny ruetà riteytenyre. Aõhererekibo Lazaru irumy ratxireriule riteytenyora.

³⁸Jesuisi ixypy tawo-ki bederiötiinyre. Tahe rariamy rare wabede-ò Lazaru suiwodŷ̄wo-ò roire. Mana-di tahe ritxiotòbonyre. ³⁹Tahe Jesuisi rarybere: —Mana bitake Marta tahe iseriore rarybere: —Wahī, rarónyreri wahe inakubikòwa txumy dokuri txuu idi rŷira. ⁴⁰Tahe Jesuisi rarybere: —Rarybere taheka, bityhynykeki, Deuxu rurumy bobike. ⁴¹Tahe mana iribi ritarenyre. Jesuisi retehere biu-ò rexitönenye: —Umy reàlàmy wahe watxireri kai wadée taholataki. ⁴²Wadée taholahyy atxiteri mahâte: —Kia reeryre, kata inysõwehekŷ òraru-ki kiamy rarybera adee, tai tiiboho rityhynyrenykemy wahe, kai tiwateönyteki. ⁴³Kia rexihureu tahe ryryre: —Lazaru, bodohonyke wa ahana-ò. ⁴⁴Kia rurumy roimyhŷ-ribi tahe dòhonyde. Iwa heka tebò-wana widee ritýtenylemy roimyhŷ. Irati tahe tyybese-di ritýtenymy ihŷmyhŷ. Jesuisi rarybere: —Biesebyke wa ixinamy rake.

⁴⁵Tahe judeu mahāduy-ribi, Marie Martaboho roraludu mahādu, aõbo Jesuisi riwinyremy robireu tahe, rityhynyre. ⁴⁶Ijō tahe fariseu mahādu-ò roirenyre tamy relyykemy aõbo Jesuisi riwinyremy.

⁴⁷Iribi tahe xiwe wahidŷ̄du wedu, fariseu wedu mahādu-wana heka ywisdidŷna mahādu ributunyre. Dohodŷ̄na mahādu wedu heka imahāduni rare. Tahe inyō rarybere: —Ka hābu heka aõwiwhikŷ sōwemy diwinymyhŷde. Aõhebo he rokotŷnyrenykre. ⁴⁸Tiihyyle riwinymy rarekeki, heka ibutumy rityhynykre. Idi tahe Roma hāwā mahādu soldadu kanakre iny riòlòdŷnyke inysŷ rahurenkyre. ⁴⁹⁻⁵⁰Kaifa imahāduō rare. Kabeòrau tahe tii ibutu xiwena wahidŷ̄du wedu rare. Tahe tii rarybere: —Kaiboho aõ teeryôhhytenyte. Hābuō tahe rurukre ibutu inydee. Tai tahe ibutu iny itueötyhy. ⁵¹Kia heka irayky-ribi aõkō ròhonyre. Deuxu irayky-ò ritidire, tii dori xiwena wedu tyhy rare kabeòrau. ⁵²Kiamy rarybereu, tahe Jesuisi rubunamy rarybereri. Jesuisi dori ibutumy judeu mahādu dee rurukre. Tamy sohojile aõkō rurukre. Tahe sohoji mahāduôle rabutukre Deuxu riore bede bedemy rŷira mahādu wahe. ⁵³Itxuule tahe Jesuisi rubudŷ̄my röhötinyrenyre.

⁵⁴Tai tahe ihāwāy-ki rariaõre, Judeia mahāduy-ki. Tahe iribi rexitare bederahy-ò iòhomy. Hāwāo-ò heka rare, Efraī heka inire. Taile taery mahādu-wana ihŷmyhŷ. ⁵⁵Judeu mahādu worana bedehesi iòhomy rŷimyhŷ Pascoa heka inire. Ritelenykôule heka sōwemy roirenyre Jerusalē hāwā-ò, tai rexiywinyrenykemy iwese bede ywina rarybere wese Pascoakomy wahe. ⁵⁶Sōwemy iny Jesuisimy robikemy rŷimyhŷ. Tahe Deuxu dohodŷ̄na hetowo-ki widee rarybemyhŷre tahe rarybere: —Kanakre aõbo Jesuisi worana bedehesi-ò. ⁵⁷Xiwena wedu fariseu-wana juhuu inyō rarybemahâre: —Inyō Jesuisimy robikeki, tuu wadeereny kanarybekre, tii ramykremy wahe.

12 ¹Jesuisi rare Betÿnia hâwâ-ò Pascoa worana bedehesi rÿikrekoki. Debòsohoji txumy rauhenemy rÿimyhÿ tamy. Tai heka Lazaru rasñymyhyre rubu-ribi rexixare-ribi wahe. ²Martaboho tahe rÿsña wiutàdâna riwinyrenyre Jesuisideewina. Lazaru Jesuisi-wana riroxikremy ronymyhÿ. Tahe Marta tamyreny rÿsña riwymyhÿ. ³Marie tahe sôwemy aderònà lÿnyre-di ratximyhÿ, iowyhykÿre heka. Tahe tii Jesuisiwatyre ritxiwire idi tahe taradedile risuhore. Heto tahe tÿnyrehékelyroire. ⁴Judasí Isariò tule Jesuisi erydÿynaõ rare tii tai ratximyhÿ. Tii Jesuisi rityhenykremy tii raremyhy ihewo-ribi. Tii tahe rarybere: ⁵—Kaa aderònà heka iowyhykÿ rare. Aôhererekibo idi tahonyôte niero idi bitakemy iny aôkô mahâdu-ò niero biwahinykemy. ⁶(Judasí heka iny aôkô mahâdu luu aôkô rare. Erydÿyna mahâdu niero rubudÿydu tii rare. Kia nieroõ tahe ixideele ritosinymyhÿre. Tai tahe aderònà òwy ixidee ributunykemy idi ratximyhÿ). ⁷Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy wawatyre ritxiwike, wahâloo-ò waherina heka riryrymy tuu ritxiwireri. ⁸Kaiboho heka aôu biwiôhenanymy ahâbenyke iny aôkô mahâdu awanareny dori rarehyymy rarekre. Jiarÿ tahe kaki aratxihyke aôkô rare.

⁹Judeu mahâdu Jesuisi rehemynyrerîò roholare. Tahe sôwemy iny tamyreny nade itxeremy. Tule Lazaru-ò itxeremy nade rubu-ribi rexixareki. ¹⁰Tai tahe xiwe wahidÿydu mahâdu wedu tule Lazaru rubudÿympy rarybere. ¹¹Lazaru òraru-ki dori sôwemy judeu wedu Jesuisi rityhynyre.

¹² Itxubiowau tahe Jesuisi nade Jerusalê-ò kia-ò tahe roholare ibutumy worana bedehesi ludu mahâdu. ¹³Tai tahe roirenryre tii-wana witxi reakemy horeru riwyre ityre-di kanakre. Ryryrenyre Jesuisi-ò: —Waiôlöreny, kai arawowydynereri, kai bedeôbydÿydu tateki! Kai Deuxuni-di tateri. Kai judeu Iôlôtyhy tate. ¹⁴Jesuisi nade jumenta riore tyre-ki, tuu dori ihetxina tyyriti-ki roire wesemy. ¹⁵Kiamy wahe roire: —Judeu riore mahâdu uritere brebuõmy atximahâbeny aiôlöreny dori kanakre jumenta riore tyre-ki.

¹⁶Iery mahâdu kia rieryöhyyre juhuu. ¹⁷Iribi tahe tôhôti itxi reare ritidÿyna hetxina-ki roiremy, Jesuisi biu-txi ròosemy rareu wahe tôhôtireny itxi reare. Tule sôwemy iaõmydÿyñana rybe hetxina-ki riritinymy rÿimyhÿre. Kia-di tahe idi tôhôtireny reare. ¹⁸Inyô itxeredu heka Lazaru ixixanamy relyyre. Tai tule iny sôwemy doidenyde. Kia Jesuisi riwinyreò heka roholarenyre. ¹⁹Tai tahe fariseu mahâdu widee raryberenyre: —Ibutumy ihemy roirenryre. Timyore, aôhe heka rikisñnyrenyöthy.

²⁰Inyô worana bedehesi-ki grego rybedu mahâduõ ratximyhÿ. Tii tai Deuxu realàkemy ratximyhÿ. Tii Besaida hâwâ ludu-ò Kalileia bede luduõ ratximyhÿ. ²¹Tahe grego rybe mahâdu tamy rarybere: —Wanyrÿ, jiarÿboho, Jesuisimy arobikemy watxirenryrer. ²²Filipi tahe Andre-ko relyyre. Ta wiwana roirenryre Jesuisi-ò. ²³Jesuisi rarybere: —Aôkora, Wabededyñana iôhôra Deuxu Riore Hâbutyhykÿ rubuna-ò, wahe. ²⁴Inatyhymy adeereny ararybekre: —Jiarÿ alôbòrònà rijuxunymyhÿre wesemy aresekre suò, arurukremy. Aruruõkeki

ixiwanahyyle ararekre. Arurukre-wana sôwemy araratynykre. ²⁵Inyô ixiluuukei heka, ruruke. Kabede-ki tahe ixiluuokeki, tii rexiywinymy umytuedeõna-ò ratxike. ²⁶Inyô wadeòdumy ratximyhýkeki, tii riwaheludunyke. Tai titxibo aratxikeò tii wawana ratximyhýke. Inyô wadeòdumy rareke-wana, tii Waha riwowydynykre.

²⁷Katahe wabedewonihikýmy watxireri. Timybo ararybekre, Waha, kia rubu aõmydýñana-ribi biwatake. My òsana arexitòenykre. Aõkõre, kiaõle heka kabede-ò anade. ²⁸Waha, anityhy-ò iny riwowydynykemy watxireri. Iule tahe rybeõ-ò roholarenyre: —Kia rotýñyre ihâre ta ixityre tuu rotýñyre. ²⁹Tahe iny sôweheký kia rybe-ò roholare. Tahe rarybere: —Biumyxyle rare. Tahe ijõ rarybere. Aõkõre ýju rare. ³⁰Tahe Jesuisi rarybere: —Waõraru-ki aõkõ kia rybe rýireri, aõrarurenky-ki, tamy boholabenkykemy. ³¹Wiji tahe ywisidýyna kýnyikre, bedem yny rýira mahâdu-ò. Kia mahâdu iõlõ, Satanasi, kanahitxidýÿkre. ³²Iu jiarý itxeõ-ki riwaukokreu, ibutumy iny heka ixidee adiwitùdànykre riwatyhynykre. ³³Iu tii kia rarybereu, tarubuna ritýnynyre timybo rurukre. ³⁴Iny sôweheký dirawyònnyde: —Jiarýboho raholarenyre bede ywina-ò. Tii rarybere: —Tiem Kristu rarehyymy rarekre. Timybo kai tarybeteri: —Biwaukokremy. Mobo tahe Deuxu Riõre Hâbutyhyhykýmy tuu tarybeteri. ³⁵Tahe Jesuisi dirawyònnyde: —Urihimyôle loosõna awana rariamy ratxireri. Idi atxiteriule idi mariake, bede luru atxi kanakelau. Inyô bede luruki rariakeki, tiobo rake rieryöhyyre. ³⁶Waloosõna atxiteriule, biwatyhynyke waloosõnamy, taile waloosõna mahâduõmy boibeke. Kiarybe rahu-di tahe Jesuisi iribi rexitamy rexiwore. ³⁷Tii sôwemy bedeòtiidýyna ikoren-txi riwinyre. Ihârele tahe sôwemy rityhynyõre. ³⁸Kia tahe Isaia tyrirti-ki roire, tahe iwesele tuu rarybere wese wiji rýira rotýñyre: —Wanyrý, Iny rybe týnydýñnarený tiiboho rityhynyöhyyre, Deuxu taruru tamy riteòsinyrehârele rityhynyõre.

³⁹Tai rityhynyöhyyre. Isaia, Deuxu rybedu ijõmy ròritidýÿre:

⁴⁰—Deuxu riruetànyre, irayky riteredýñyre. Tai rieryöhyyymy robiöhyyymyhyre. Tiu heka Deuxu rityhynyöhyyre. Tiu riteytenyöhyyre.

⁴¹Isaia Jesuisi loosõnamy robire. Tai tahe tuu ròritidýÿre. ⁴²Ihârele tahe dohodýyna mahâdu wedule sôwemy rityhynyre. Urile fariseu mahâdu õrarukile, ijõ-ò tuu rarybeõre, dohodýyna mahâduy-ribi riõlõdýñnyheny. ⁴³Tiiboho dori Deuxu wowydyna luurenõre inywowydynale luurenõre.

⁴⁴—Iny riwatyhynymyhykeki, wadeòdýdumy rityhynymyhyre. ⁴⁵Inyô wamy robikeki, iule wadeòdýdumy robike. ⁴⁶Jiarý loosõna wesemy anade bede-ò. Tai tahe iny riwatyhynymykeki, bede luru ribi ròhõnyke. Tai heka anade. ⁴⁷Inyô warybe-ò roholake hârele riwyinõykeki, tahe jiarý tii wiji ariywidýñnyõke. Jiarý dori tarasaduhyylyemy anade. ⁴⁸Inyô riwatyhynõykeki, warybe-ò roholoõykeki, ikonana txuu tahe ywisidýyna-ò raloke, warybe-ò rityhynyõmyhyreki aõhõkýmy dýñana-ò heka kia ralokre. ⁴⁹Jiarý ixi rayky-ribi aõkõ rarybemahâre. Wahale rybe wadee riwahinymyhyre. Kia wesele relyymahâre. ⁵⁰Deuxu rybe bede ywina-di diwateònyde umytuedeõna wahidýyna kia rare. Kiale heka reeryre.

13 ¹⁻³Pascoa worana bedehesi txumy txuu rŷire. Tahe Jesuisi rexeryre ixby tyby-ò ròsekremy ihŷre, ibededyñana iòhòmy roireki. Tule rexeryre tyby ibutumy tamy riwahinyremy. Tii tyby-ribi nadé tule ixbyle tamy rakemy. Txioro roxinau Jesuisi taerydýyna mahâdu-wana riroximyhýreny. Judasi Isariò (Simaõ riore) taile ratximyhý. Juhuu diabo tamy rarybere iruule Jesuisi rityhenykemy. ⁴Jesuisi sôwemy taerydýyna mahâdu luure. Tai tahe rŷire, tatyytyre ludu ritare òsurònà rimyre, idi rexiwetyataare. ⁵Hynaro-ò bee ritxiwire taerydýyna mahâduwaa risuhokremy tahe òsurònà-di tawetya-ki ihýmyhý-di iwa rirubudýnyre. ⁶Tahe Jesuisi rehemynyre Simaõ Pedro-ò, Pedro rarybere: —Aôkore kai wawareny suròdôomyke. ⁷Jesuisi rirawyonyre: —Kai heka teeryote aôherekibo resuhoreri. Ihewo-ribi tahe bierykre. ⁸Pedro rarybere: —Aôkore, wawasuròdôdýomy. Jesuisi rirawyonyre: —Arisuhòokeki wawanahyy aôkô mabeke. ⁹Pedro rarybere: —Wawasohojile aôkô bisuhokre, wadebò warati-wana tule wahe. ¹⁰Tahe ritynynyre Jesuisi; inyô röhore-wana iwale rasuhòke. Iuhe ibutumy tyralemu rýimyhýre. Kaiboho yralemy toite. Sohoji tahe aôkore. ¹¹Jesuisi tatyhedýdu rayky rierymyhýre. Tai tahe rarybera, ibutumy aôkô tyraremy.

¹²Jesuisi iwasuròdò rexihureu, tatyytyre ludu retyynyra roxina-ò ròsere. Tamyreng rýýraxire: —Kaiboho teerytenye. Aôhebo jiarý kia ratýñyra. ¹³Adeereny aritynynykre. Kaiboho tiwaninitenye anyrýmy, aôhe inatyhy? Aerydýdumy, inatyhy heka jiarý rare tahe òbitimy tarybetenye. ¹⁴Jiarý aerydýdureny anyrýreny heka awareny resuhore. Tai tahe kaiboho wiwa bisuhòbenykre. ¹⁵Iwese jiarý rexideòsinyre wese kaiboho biwinybenyke. ¹⁶Inatyhymy adeereny ararybekre. Deòdu dori tawedu ratyre aôkô rare. Rybe-ò ijohonadu dori rybedutyhy ratyre aôkô rare. ¹⁷Kia warybe teerytenye. Tahe biywinybenykeki bedeòbynatyhy adeereny kanakre. ¹⁸Ibutumy umyreny aôkô rarybereri jiarý araeryrenye, aratarenyreki, wahe. Rybe tyyriti-ki roire kiamy: —Kia wawana riroximyhýre heka riwatyhennykre. Ele elemy tuu rotýñykre.

¹⁹Wiji rarybereri heka wylemy kia tuu rotýñykre. Tuu rotýñykreule, kaiboho bierybenykre òbitimy raryberé wahe; jiarý biwatyhynybenykemy wahe. ²⁰Inatyhytymy ararybekre: —Inyô adee aditeònykre. Inyô tii rityhynymy kididykeki, tii riwadymyhýre. Inyô kidiwadykeki wadeòdýdu ridymyhýre, Deuxu rityhynymyhýre wahe.

²¹Tahe Jesuisi rabedewonihikýmy ronymyhý. Tahe rarybera: —Iny sohojio ayreny-ribi riwatyhennykre. ²²Tahe wii rijerijerenyre. Mokobo rarekremy röhötinyrenyre. ²³Jiarý, Joao Jesuisi weribi ranywýhý, tii dori sôwemy waluure. ²⁴Tahe Pedro wadee narybewasidi: —Tamy inihe myýraxike mobo raremy. ²⁵Tahe jiarý retorunyre: —Wanyrý, mowexe ratxireri. ²⁶Jesuisi rarybere wadee: —Kia orotxu ituudý tamy ariwahinykrele tiikre. Tahe Jesuisi orotxu yre rituunyre idi tahe Judasi Isariò-ò riwahinyre. Tii Simaõ riore rare. ²⁷Tahe Judasi riyre. Iribi tahe Satanasi aôwesele tamy ralore. Jesuisi heka Judasi-ò rarybere: —Aôhebo botýñykre wylemy makre biwinykremy. ²⁸Tahe riroximy rýimyhý

mahādu rieryōre aõmybo Jesuisi rarybemyhý. ²⁹ Judasi Isariò dori nieru hyna yrubudýydu heka rare. Tai tahe röhötinyrenyre Jesuisi worana bedehesi aõna aõna riwykemy riteónyre, ada iny aokôdu mahādu-ò nieruõ riwahinykemy.

³⁰ Judasi orotxu yre riymy rahudi tahe röhönymy rare bede luru-txi.

³¹ Judasi röhönymy rahudi tahe Jesuisi rarybere: —Wiji tahe Deuxu Riore Hâbutyhyhký loosõnamy iny robimyhýre taraykywo-ki. Tii heka jiarý rare. Deuxu-ò waõraru-ki wowydyna riwahinskykre.

³² Deuxu loosõnamy tahe waki iny robikeki, Deuxu riwatoosõnyrerí aõwesele ibutumy iny tuu robike. ³³ Waluudu mahādu wariõre wesemý atximahätenyte, umywanañreny urihimyôle ararekre, idi tahe arakre. Tahe biwajebenyhärele waki mahabenýtyhy. Iwese judeu mahādu-ò rarybere wesele adeereny ararybekre: —Titxibo arakre-ò kaiboho boibenyöke. ³⁴ Bede ywina týmyra wese adeereny ariwahinskykre kiamy wahe: —Wiluurenkyemy wahe: —Iwese jiarý aluurenkyemy wese tule kaiboho wiluurenkyke. ³⁵ Wiluurenkyke ibutumy iny rieryrenkykre kai waerydýyna mahädumy tate.

³⁶ Tahe Simaõ Pedro ritýyraxinyre: —Wanyrý, titxibo kai makre. Jesuisi dirawyonyde: —Titxibo arakre-ò wiji kaiboho boibenyöke, iribi tahe wahemy bodoikre. ³⁷ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrý aõhererekibo araõkre wiji ahemy waumy kie aõraru-ki ariwahinskyemy watxireri. ³⁸ Inatyhymy aõbo aumy biwahinskykre waõraru-ki. Inatyhythyhymy ararybekre: —Hänie hääbu robukóule kai biwatxiõnykre inataõmy.

14 ¹Kaiboho bedeötidiyýrenyömyke bedewona-ki. Kaiboho Deuxu tetyhyntenyte, tai tahe biwatyhynykre. ² Wahasý-ki sówemy syý rýimyhýre kialemyre heka tai. Kaweseõkeki adee inatyhymy rarybemahäre. Jiarý tahe arakre syý adeereny ariwinykemy. ³ Ariwinymy arahudi tahe ixybyle aõrysmy addõsekre. Tahe aradyrenykre titxibo-txi aratxirerí kaiboho tule matxibenykre. ⁴ Kaiboho dori teerytenyte titxibo wasýry roire. ⁵ Tahe Tome rarybere tamy: —Wanyrý, titxibo makreõ reerykörenyre. Tai tahe timykibo asýry reeryrenkyemy. ⁶ Jesuisi dirawyonyde: —Jiarý wa ryy rare. Deuxu inatyhyna jiarý rare. Umytuedeõna wahidýydu jiarý rare. Inyõ waõrarakile Waha dee rakre. ⁷ Kaiboho tiwaerytenyte-wana tule Waha teerytenyte. Wiji tyhyule Deuxu teerytenyte, tuu tabitenyte. ⁸ Idi Filipi rarybere: —Wanyrý, boo inydee biteõsinyke, tai tahe awike. ⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Filipi, sówemy bededýñana umy-wana rewyre. Ihärele tahe tiwaeryôte. Inyõ wadee kanakeki, Wahamý robike. Aõhererekibo wadee tarybeta boo wadee biteõsinykemy. ¹⁰ Jiarý Waha-ki watxiwähäre tule Waha waki ihýre. Kia aõbohe tetyhyntyôte rarybewähäre, kia iximy aõkõ rarybewähäre. Waha waki ratximyhy tii taõmydýynanamy rotýnyre waumy-ribi. ¹¹ Waha-ki watxiwähäre, tule tii waki ihýre, kia bityhyntybenyke. Aõwiwhiký rewinywähäre òraru-ki biwatyhynybenyke. ¹² Inatyhythyhymy adeee ararybekre: —Inyõ riwatyhynykeki, wawesele aõwiwhiký riwinykre. Tahe watyreleaõ riwinykre. Jiarý dori Waha-ò arakre. ¹³ Tai wanimy aõmy

bexitòenybenykeki, tii tahe ariwinykre. Iny Waha-ò wowydyna riwahinykemy idi watxireri, iRiore wahe jiarý rare. ¹⁴Tai aõma wani-ò bexitòenybenykeki, tii tahe riwinykreadeereny. ¹⁵Inyō waluuukeki tii wabede ywina riywintyhyke. ¹⁶Waha-ò arexitòenykre ijô wiòhedýýdu adeereny kiditeõnykremy waderowymy. Tii aõu aõu adeereny hyyle rarekre. ¹⁷Tii Deuxu Tytybytyhy rare. Tii inatyhynamy rieryrenyre, iny bede bede mahâdu wahe. Deuxu Tytybytyhy ixidee ridykemy. Tuu dori robiöthy rieryöthy. Kaiboho tahe teertyentye. Tii dori umywanareny ratximyhýre, aworeny-ki ratxikremy. ¹⁸Jiarý heka ixisohojimy ararisidýýnyöthy. Jiarýle adee adooserekre. ¹⁹Wijile arurumy arakre bede-ribi. Bede bede mahâdu tiu wamy robiöthy. Kaiboho tahe wamy bobilebenykre, jiarý dori ixityre rubu-ribi adexixamy ararekre. Tai tahe tule kaiboho rubu-ribi bexixamy boibekre. ²⁰Kia txuu kaiboho bierybenykre jiarý heka Waha-ki watxiwâhâremy. Kaiboho tasý waki ahâtenyte. Jiarý tule akiren ywatxiwâhâre. ²¹Inyō wabede ywinaren ydikeki tahe, riywinykeki, waluuudu rare. Waha tule iluukre. Jiarý tule iluutyhyre. Tam y tule arexideòsinykre. ²²Judasi tam y rarybere: (aõ Isariò aõkõ kýny, iwitxiraõ.) —Wanyrý, aõhekremybo wadeereny bedexideòsinykre tahe bede bede ludu mahâdu-ò aõkõ wahe. ²³Jesuisi rarybere: —Inyō waluuukeki, wabede ywina riywintyhyke. Waha, heka iluutyhykre. Jiarýboho tam y adoidenykre tamysýmy. ²⁴Iny waluuõukeki, warybe tiu rityhynyöthy. Aõ warybe-di aõkõ heka rarybereri. Waha wadee riwahinyredi heka rarybereri.

²⁵Tai arakrekoki tuu rarybereri adeereny. ²⁶Tahe Deuxu Tytybytyhy, awiòhedýýdu, tii araerynanykre ibutumy aõna aõnamy. Timybo jiarý adeereny raryberemyakananohõtijaranydenykre. ²⁷Ywina adeereny adiwahinykre waywina wahe. Iwese bede bede ludu mahâdu riwahinymyhýre wese aõkõ ariwahinykre. Uritere nohõtiyreõmy brebuõmy. ²⁸Rarybere dori arakremy tule adooserekremy. Waha waratyre rare. Tam y he arakre. Kaiboho waluuukeki, beysaben ykre tam y arakreu. ²⁹Kaa bede reakoki tuu rarybereri. Tuu reakre u tahe, kaiboho biwatyhynybenykre. ³⁰Sõwemy heka adeereny ararybeõkre, bede dinodu dori tehemynysý iõhõmy ihýre, Satanasi wahe. Tii heka wadee iruruõhyre, riwateõnyöthy. ³¹Jiarý Waha luure. Rewinywâhâre aõbo Waha ariwinykemy riwateranymyhýre. Botamanyke: —Rökõirenyke.

15 ¹Hajutò òwòna wese wihi ký jiarý rare. Waha tahe bede rade wysydýýdu wese rare. Bede òbebure iratyõkeki iõ riõròke. Iratydikeki iõsõmo iribi risihere. Tai tahe sôwetyhymy nihikýmy raratyneke. ²Kaiboho bede rade-ò wesemy toite. Warybe-di aõsõmoreny aribireny resihemahâre. Katahe òbitimy toite bederatymy raratyneke. ³⁻⁴Kaiboho biwamymy wadi myikre. Iwese bede radeõ raõrõomýhýkeki irulemy rýikre raratyneke. Aõkõkeki ruruke. Kaiboho iwesele toite. Waki beàrenyõbenymy hýkeki, tiu Deuxudeewimy atxibenyothy. ⁵Jiarý hajutò òwòna wese rare. Kaiboho ibede radeõ wese toite. Waki beerenybenykeki, jiarý aki ararike, tai bederaty wese sôwemy maratynyke. Wahoõkeki tiu aõ biwinybenyothy. ⁶Inyō waki rariõkeki,

iwese iny bede rade rubu-di rahuleke, tii iwesele inyō rahukre. Juhuu rimyre, idi heōty-ò rehure, tai roomyhŷre. ⁷Kaiboho waribi boibenyōkeki, warybe ōhōti-ribi rosaōtyhykeki, aōtaxina waddee bexitōenybenykre, tai ibutumy adee ariwahinykre. ⁸Iwese bede rade sōwemy raratynymyhŷre wese, kaiboho, aōna aōna wiwihihikŷ biwinybenyke Deuxu dee. Kiakeki tahe Deuxu deālāna sōwemy ritakre. ⁹Iwese Waha waluuure wese jiarŷ aluurenryre waluuuna-ribi boibenyōke. ¹⁰Wabede ywina inyō riywinykeki, tii waluuna-ribi raōtyhy. Iwese Waha bede ywina reywinymyhŷre wese tahe Waha luuna-ribi jiarŷ tiu rahōnyōhyre. ¹¹Wadeysana awo-ki ratxikemy jiarŷ adi watxireri. Eysana sōwemy mabekemy adi watxiwāhā. Tai tahe warybe adee rarybere. ¹²Wabede ywina heka kaa rare: —Wiluukemy. Iwese jiarŷ aluure wese wiluurenrykemy. ¹³Inyō taery dee rurukeki taluunadireki, tii luunatyhy ijōdire. ¹⁴Kaiboho wadewi biwinybenykewana tai inatyhymy wabiōwa toite. ¹⁵Tahe aō wadeōdumy aōkōhe araninirenykre. Kaiboho wabiōwa toite jiarŷ dori Waha-ribi raholare adee tuu relyywāhāre. ¹⁶Kaiboho tahe tiwatatenyōhyte, jiarŷ tahe aratarenyre kaiboho boibenykemy. Sōwemy aōna aōna wiwihihikŷ botyōnybenyke. Tule kia aōna aōnamy tule roihyykemy. Tai tahe aōmy Waha-ribi wani-di bexitōenybenykeki, adee riwahinyhyy rareke. ¹⁷Wiluubenryke: —Kia tahe wabede ywina adeereny adiwahinyde. ¹⁸Bede ludu iny mahādu eramy reakeki myŷ uritere nohōtiōmy juhuu dori waderamy waluuōre. ¹⁹Kai bede ludu iny tate-wana iny aluuke, tahe aōkōre. Tai tahe iny eramy reamyhŷre. Bede ludu mahādu ribi jiarŷ aratara. Bede ludu mahādu aōkō tate urenana. ²⁰Adee heka rarybere aōmybo. Uritere iribi nohōti lusaōmy kia wahe: —Deōdu tawedu ratyre aōkō rare. Tai wadée aōbina binamy iny rotyōnymyhŷre. Adeereny tule aōmy rotyōnykremy wahe. Tiiboho warybe riywinyrenykeki, arybe tule tiiboho riywinyrenykre. ²¹Kia tahe adee ratyōnymyhŷre wanimy rybe òraru-ki, tiiboho dori wadeōdŷyna rieryōreki. ²²Tuu ararybeōre wana inihe tiiboho òrarudiōhyrenyre. Katahe rarybere tai tahe tiiboho rarybeōtyhy rieryōremy. ²³Inyō waluuōkeki, tule Waha luuōtyhy. ²⁴Jiarŷ heka ibutuko-ò wowydyna iitxerenarenymy rewinyōrewana, tiiboho iōrarudiōhyre inihe. Tahe rewinymahāre, tuu robimyhŷrenyre, ihārele tahe waluuōre tule Waha luuōre. ²⁵Kiamy heka rotyōnyre bede ywina ritidŷyna-ki roireki. Tai heka tuu rotyōnymyhŷre. Kiamy wahe ritidŷyna-ki roire:

—Tii heka bede òraru aōkō rare, ihārele tahe iluuōrenyre.

²⁶Deuxu Tytybytyhy adee ariteōnykre. Tii, wiōhedŷydu rarekre inatyhynamy rierynanykre. Tahe, tii kedehemynykreu wamy rarybekre. ²⁷Tule kaiboho wamy marybebenykre, wawana hyy ahātenyteki.

16 ¹Kiamy adee rarybemahāre òraruna-txi ixeōkemy. ²Tiiboho heka anatakre tohodŷyna hetowo-ribi. Kobe, bede dŷynana iōhōmy kadeakre inyō anarubunykeki, kia Deuxudeewimy tuu konohōtinykre. Tii Deuxu wiōhedŷydu raremy ixi-di kōnōhōtinykre. ³Tiiboho Waha rieryōhyymyhŷrenyre tule riwaeryōmyhŷre. Tai tahe kiamy adeereny rotyōnymyhŷrenyre. ⁴Iu adeereny aōmydŷynana kedehemynykreu, ōhōtirene itxi reake timybo adeereny

relyyretxi. Tiu heka tuu rarybeõhyre, umywanarenhyh dori wâhâre. ⁵Katahe arakre wadeõdý̄du-ò. Kaiboho bý̄raxibenycerekõ aõbo tiobo arakre-ò. ⁶Kaiboho heka tabedewomy toite kamy rarybereriki. ⁷Ihârele tahe inatyhymy adeereny ararybekre: —Adeereny awikre arakreki wahe. Jiarý araõkeki awiõhedý̄du, Deuxu Tytybytyhy kanaõkre. Arakeki tahe tii aditeõnykre adeereny. ⁸Iu kanakreu, tii inydee kiditeõsinykre irayky binadiremy, iòbitina-di aõkõremy, iòrarunadiremy. Deuxu dori òrarudu riywisdý̄nykre. ⁹Taòraruna ixidee kiditeõsinykre tiiboho riwatyhynyõrenyriki. ¹⁰Tahe ixidee kiditeõsinykre. Jiarý iratyre waòbitina direki. Waha-ò dori arakre, wamy bobibenyõthykemy. ¹¹Deuxu ixiywisdý̄yna ixidee kiditeõsinykre kabede dinodu dee rarybere tii rexihukremy. ¹²Jiarý heka sôwemy adee ararybekemy watxireri, ibutumy tahe isiramy ixidee boholabenye. ¹³Txiõhe rare. Deuxu Tytybytyhy kanakreu, inatyhymy adeereny rarybekre inatyhyna-di ibutumy. Tarybe-di tahe rarybeõkre. Deuxu-ribi aõmybo roholaremy tahe rarybekre. Tule timybo aõna aõna rarekremy kanarybekre. ¹⁴Tii waaõmydý̄ynana adeereny ritýnynykre. Tai kidiwatoosònanykre. ¹⁵Ibutumy Wahahõrõ heka wahõrõ rare. Tai heka tuu adeereny rarybereri waaõmydý̄ynana adeereny kiditýnynykre. ¹⁶Urihimyò riõre heka waõkre, idi tahe ixityre wamy bobibenykre. ¹⁷Tahe ijõ ierydý̄yna mahâduõ widee rarybere: —Timybo tii rarybere: —Urihimyò iökremy tii rarybereri, tule ixiryre wamy bobibenykre. Tule Waha-ò arakre. Timybo heka rieryrenyõhyre aõmybo rarybera. ¹⁸⁻¹⁹Tiiboho Jesuisi-ò rý̄yjaxirenykre ratxirenryeri. Tahe Jesuisi rierymyhýre tuu rý̄yjaxikre. Tahe Jesuisi tamyreny rý̄yjaxire: —Kaimy ixidee tý̄yjaxitenyteri. Wananañy waõkesenalemy. ²⁰Inatyhymy adeereny ararybekre: —Iny bede mahâdu urile reysakre, kaiboho tahe araeryrenyra urile mahinybenykre, birajuabenykre, mabedewobenykre. Idi tahe kaiboho beysabenycré. ²¹Iwese hâwyijjera iõhõrekí, rabedewomhyh, taaõhõkýmydý̄nana-di rôhõtinymyhy. Idi tahe reamhyh. Iu tahe tõhõti rosamyhýre tohouã tý̄myradile reysamyhýre. ²²Iwesele kaiboho mabedewobenykre, ixityre wamy bobebenykre tahe, kaiboho beysabenycré. Inyõ heka deysana aribireny ritaõthy. ²³Kiatxu tahe uritere watý̄yjaxidý̄õmykre inatyhymy adeereny rarybereri. Waha-ribi aõmybexitõenybenykeki. Tii adeereny kidiwahinykre wani òraru-ki. ²⁴Tiu heka aõmybexitõenytenyõmahâte wani-di. Bexitõenybenyke, tai bitabenycré. Tai tahe kaiboho beysabenycré.

²⁵Ibutumy rybewòtemy adeereny rarybewâhâre wahe. Idi tahe tuu adeereny ararybeõkre. Idi tahe itýnytyhymy Waha aritynynykre adeereny. ²⁶Kiatxu tahe bexitõenybenykre wani-di jiarý ararybeõkre umyreny Waha-ò. ²⁷Waha dori aluurenryre, kaiboho waluurenryreki, Deuxu-ribi anade tetyhynytenyteri. ²⁸Waha-ribi anade, bede-ò adehemynyde ihârele bede-ribi arakremy Waha-ò. ²⁹Jesuisi ierydý̄yna mahâdu rarybere: —Wiji tahe itýnytyhymy tarybeteri. Rybewòte-di aõkõ tarybeteri. ³⁰Kai ibutumy teertye. Inyõ dý̄yjaxiõmy adee. Kai inatyhymy Deuxu-di tanate. Kia jiarýboho retyhynyrenyre. ³¹Tahe Jesuisi tamy rý̄yjaxire. Inatyhymy wijityhyle tetyhynytenyta. ³²Wabededý̄nanamy

heka reará. Kaibohoō sohojimy tasý tasý-ò rakre. Biwaribenkyre ixi sohojilemy arýikre. Tahe ixi-wana aókō watxikre, Wahawanale arýikre.

³³Kaheka aõna aõnamy adeereny rarybere ywina-di arakyreny-ki boibekre. Bede-ki kaiboho aõhökýmy botýýnybenkyre. Ihärele beysabenyke, Jiarý heka Deuxu òludu mahädu-di ròtara.

17 ¹Jesuisi rarybemy rahudi tahe retehere biu-ò rarybere: —Waha, wabededýýnanamyhe reará. Ariore watxiwähäre. Wowydyna wadee biwahinyke tai tahe adee wowydyna adee ariwahinykre. ²Kai, Waha, ibutumy wadee ruruna tewahinyta iny deòdýýnamy. Tai umytuedeõna ariwahinykre biu-ò hedu mahädu-ò. ³Kia heka umytuedeõna rare: —Deuxu inatyhy tate sohojihyy tate. Tii araeryenykeki tahe eòdýýna Jesuisi Kristu rieryrenykeki. Kia umytuedeõna rare tamyreny. ⁴Aõ aõmysýdýýnabo wadee tewahinyte, ibutumy adee rewinyre. Tai heka arawowydynyra kabede-ki. ⁵Iu bede rexidelenyreu umywanahyy rarewähä. Sowemy loosõna nihiký-di rawähäre. Tahe wiji, Waha, kia loosõnale ixityre bidiwahinykre umywanahyy my ararekre. ⁶Kai iny mahäduõ wadee tewahinyte bede mahädu-ribi. Tamyreny umy rarybemahäre. Juhu tiiboho ahörö roire. Idi wadee tewahinyte. Tiiboho arybe riywinymyhýre. ⁷Ibutumy waaõmydýýna aribi retamahäre. Kia heka wiji tiiboho rieryrenyra ibutumy aribi nadé. ⁸Aõrybebo wadee tewahintamy tamy rarybemahäre. Tiiboho rityhynyrenyre, rieryrenyre aribi jiarý anade, kai wateòdýýdu tate. ⁹Iòraru-ki adee rexitõenyre. Tiiboho amahädu roire. Wadee tewahinyte, bede mahädu-ò raru-ki aókõ adee rexitõenyre. ¹⁰Ibutumy wahörö, ahörö rare. Tule ahörö, wahörö rare. Tai heka iny mahädu riwatoosõnamymyhýre. ¹¹Jiarý adee arakre tai kaki arareõkre. Tiiboho heka kaki rarirenkyre. Tiiboho biyrubunykre, Waha, ani òbiti-di biyrubunyke, wadee tewahinteki. Tai tahe iraykyreny wiwesehyymy roirekre. ¹²Tiiboho-wana rarewähäu ani òraru-ki reyrubunymahäre, wadee tewahinteki. Timy heka reõnonyöhyyre ijô, sohojile tahe reõnonyre. Juhuu dori Ritidýýna roire ijô sohojio ariõnonykre. Ihyy tahe reõnonyre, Judasi Isariò õnodýýduhyymy rarekre. ¹³Ka tahe arakre arora-ò. Tii heka inyõ rarybemahäre ibutumy wadeysana iworený-ò ralõmyhýkemy. ¹⁴Jiarý arybe tamyreny rewahinymahäre. Bede mahädu iny dori terarenyre, tiiboho bede mahädu iny aókõ roireki. Iwese jiarý bede ludu hâbu aókõ rare wese. ¹⁵Bede-ribi tarasamy aókõ heka adee rexitõenyreri. Urile ibina bina widýý-ribi biyrubunykemy. ¹⁶Tiiboho tahe wiji ijô bede witxira ludu roire, iwese jiarý rare wese, wahe. ¹⁷Arybe-di tiiboho biòbitinyke, tai ahörö mahädumy rarekre. Arybe dori òbitityhy rare. ¹⁸Iwese bede iny-ò tadiwateònonyte wesemy, Jiarý tiiboho reteònonyre bede ludu mahädu-ò rarybekremy. ¹⁹Tamyreny xiwena wesemy adee arexiwahinykre. Òbitihyyymy ararekre, tai tiiboho òbitihyyymy roirekremy inatyhyna-di. ²⁰Aõ tamy sohojile aókõ heka rexitõenyreri. Ibutumy kia rityhynyymy rýirakre-ò dori rexitõenyreri. ²¹Tai tahe ibutumy wiwese wesemy röhötinyrenykre. Iwese, Waha, kai waki atxiteri wesemy tule aki watxireri wesemy tiiboho iny-ki roirekre. Tai bede iny mahädu rityhynykre ateòdýýna watxireri urenana. ²²Kai loosõna

wadee tadiwahinyte, tahe tamyreny rewahinyre. Tiiboho sohojihyy weselemy roirekremy, iwese iny sohojihyy rare wesemy. ²³Jiarÿ tairený wâhâre, kai waki ahâte. Tai tahe inyboho butuhyyymy rokoirekre. Wii riòbitinymyhÿrenykre. Tai bede mahâdu rierykre tadiwateònnyteki. Tule wamahâdu luu tate urenana Waha, iwese waluuure wese. ²⁴Waha, titxibo ararekre, tiiboho wawanahyyymy roirekre, wamahâdumy wadee tewahinyteki. Tai tiiboho waloosònãmy robikre. Kai dori bede ihokôule waluuure, tahe loosõna wadee tewahinyte. ²⁵Waha òbiti, bede mahâdu araeryöre Jesuisi tahe araeryre. Wamahâdu tule rieryre tadiwateònnyte. ²⁶Jiarÿ tiiboho reerynanyre ani-di. Ihâre ta arierynanykre. Tai aluuna iwese waki ratxireri weseemy tairený rarekre, tule jiarÿ tairený ararekre.

18 ¹Jesuisi rexítøenymy rahudi tahe roirenryre taerydÿýna mahâdu-wana Cedrô beàwe-ribi kowa ijà-ò heka reuròrenyre, tahe bederaty oworuro-ò rirònyrenyre. ²Judasi heka Jesuisi tyhedÿýdu heka ibede rieryre, Jesuisi dori taerydÿýna mahâdu-di tamy rahyymyhÿre. ³Tahe Judasi, soldado mahâduõ tadinodu-wana ributunyre. Fariseu mahâdu-ribi xiwena wedu wahidÿýdu-ribi Judasi soldado yrubudýýdu mahâdu rihitxinyre tule xiwena deòdu mahâduõ rihitxinyre tii-wana rakremy roirenryre. Tahe tamy ritehemynyrenyre tòbora heòty-wana. ⁴Jesuisi rexiryre ibutumy aõmybo tamy kodotyñykre. Tahe iny mahâdu-ò rexidorunyre. Tahe rÿyraxire tamy: —Mowe tejetenyeri. ⁵Tahe dirawyonyde: —Jesuisi Nazare hâwâ ludu reijerereri. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarÿ wa tiile rare. Tahe Judasi ityhedÿýdu tii mahâdu wanale nadé. ⁶Jesuisi tamyreny rarybereu, tahe rexilòhòrarienyre iribi, tahe suõle reserenyre. ⁷Ixityre Jesuisi tamy rÿyraxire: —Mowe tejeteri. ⁸—Jesuisi Nazare hâwâ ludu, tiiboho dirawyonyde. —Rarybera tahe jiarÿ raremy wahe. Tiwajeteri-wana tahe biwadyke urile ixinamy waijoi rirahuke. ⁹Kawesemy wahe irybe hitxina wadee tewahinyteo heka tiu reõnonyöhyywâhâre. Jesuisi, kiamy rarybere tamyreny irybe hitxina wesemy ibutumy tuu rotyñykremy. ¹⁰Tahe Pedro tamaydese ritamy reare tahe xiwena wedu deòdu riwotõmonyre. Malòò heka inire. Pedro Malòò nohõti riorore ruruwe-ribi ludu wahe. ¹¹Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Amaydese birutyke. Jiarÿ Waha deewimy aõhebo arotyñykrekõ aõbo wadi tahötinyteri. Aõhökymy arotyñyökemy aõbo wadi tahötinyteri.

¹²Tahe soldadu, tadinodu-wana, judeu yrubudýýdu-wana Jesuisi rimyre ritaataamy ridyre. ¹³Kia beòra Kaifa xiwena wedu tyhy rare. Anasi iriòre labie rare. Tai tahe juhuu Ana-ò ridyre. ¹⁴Kaifa tahe juhuu judeu mahâdu-ò rarybere: —Wiji beòramy hâbuõ iny mahâdu òraru-ki rurukremy rahötinyrerí.

¹⁵Simaõ Pedro inyõ-wana rare Jesuisi hewomy. Kia Pedro-wana rare, kia xiwena wedutyhy eryna rare. Tai tahe ralore òtity ijòrore-di. ¹⁶Pedro tahe ahanakile rÿire. Kia Pedro-wana rare. Rohonyre hetowo-ribi hetoijò-di itxeredu-ò rarybere, tahe Pedro ridyre hetowo-ò. ¹⁷Kia ijadòma, heto ijò-di itxeredu rarybere Pedro-ò: —Kai Jesuisi erydýkyna mahâdunokõ anobo tate. Tahe Pedro dirawyonyde: —Aõkõre. ¹⁸Tahe soldado yrubudýýdu tai rahetõmy rÿimyhÿ, heto ludu deòdu mahâdu-wana txutâtà riki. Pedro iyrenykile rÿimyhÿ rahetõmy.

¹⁹ Tahe xiwena wedu tahe Jesuisi-ò rŷýraxire. Aõhebohe aerydýýna mahãdu-wana tadotýýnymahãte. Timybohe tebedeerynymahãte. ²⁰ Tahe Jesuisi ritýnnyre: —Ibutumy inyko relyymahãre iwasimy aõkõ heka relyymahãre. Judeu dohodýýna hetokile relyymahãre Deuxu dohodýýna heto-wana. Titxibo judeu mahãdu ributunymyhýremy relyywähãre. ²¹ Tai aõhererekibo wadeele týýraxiteri. Myýraxike wadee ijohonadu-ò. Tiiboho ka rieryrenyre aõmybo rarybere. ²² Jesuisi kia rarybereu, soldadu itxereduo rihetenyre. Tahe rarybere: —Tu heka rybeõmyke xiwena wedutyhy-ò. ²³ Jesuisi dirawyónyde: —Jiarý ibinamy aõmybo rarybera-wana, manarybeke tuu. Aõkõkeki, awimy rarybera-wana aõhererekibo tiwahetenyte. ²⁴ Anasi tahe Jesuisi ridykemy riteónyre tataanadihyyle Kaifa-ò, xiwena wedutyhy wahe.

²⁵ Kowa tahe Simaõ Pedro ratximyhýre rahetômy rýimyhý. Inyõ rŷýraxire: —Kai aõbo ierydýýna mahãduõtate. Tahe rexixiönyre. Jiarý ijõ aõkõ rare. ²⁶ Xiwena wedu deòduõ Pedro-ò rŷýraxire: —Tii heka Pedro ritöhõtiorore ijoio rare. Tahe tamy rarybere: —Umy taheka rabire tii-wana bederaty oworuro-ki atximahã-ò. ²⁷ Pedro ixityre rexixiönyre. Aõwesele tahe hânie hâbu robure.

²⁸ Idi tahe Kaifa heto-ribi Jesuisi ridyrenyre ywisidýýna-ò bede dinodu heto-ò rudiulere. Tiiboho rirónyöhyyre brebbe-di rexisunyrenyheny. Rirónyrenykeki, tahe Pascoa worana bedehesi rýsýnaõ rirýsýöthy. Tiiboho dori röhõtinyre rirónykeki, brebbe raremy. ²⁹ Tahe Pilato röhõnyre tamy rarybekremy: —Tahe Jesuisimy tamy rŷýraxire kia hâbumy terajuatenyteri aõhebohe rotýýnyra. ³⁰ Tahe dirawyónyde: —Aõbibina binamy rotýýnykôhyra wana inihe aridyrenyöhyyrer. ³¹ Tahe Pilato rirawyónyde: —Bidyke abede ywina rybe-di biywinyke. Tahe judeu mahãdu rarybere: —Wabede ywina rybe warubudýýmy rybe aõkõ rare. Inyõ heka arirubunyrenyöthy. ³² Kia rybe tahe Jesuisi rybe wesemy rare. Tii dori iximy rarybere timybo rurukremy. Tai timybo irybe hitxina wesemy raryberemy ibutumy rarekre.

³³ Ixityre Pilato ralore ywisidýýna-ò Jesuisi-ò rŷýraxire: —Kai aõbo judeu mahãdu Iòlòtate. ³⁴ Jesuisi ritýýraxinyre: —Ýraxina aõbo ahõrõ rare ada ijõ aõbo wamy kia rarybere. ³⁵ Tahe Pilato rarybere: —Jiarý wa judeu mahãdu aõkõ wâhãre. Aõbinatyhymy aõbo he tewinyte. Judeu mahãdu wadee tiwadyte. ³⁶ Jesuisi dirawyónyde: —Waiòlònâ hâwâ bede ludu aõkõ rare. Waiòlònâ kaki ratxikeki wamahãdu wadee raaõbinanyke. Tai tahe judeu mahãdu-ò riwawahinskykemy aõkõ watxiwähãre. Tahe aõkõre kabede ludu aõkõ Waiòlònâ rare. ³⁷ Pilato tahe rarybere: —Kai aõbo inatyhy iòlòmytate. Tahe Jesuisi dirawyónyde: —Kai ka wamy tarybeta. Kia-ò uludumy anade. Kia-ò anade, inatyhynamy arelyykemy. Inyõ inatyhynamy luukeki warybe-ò roholamyhýre. ³⁸ Tahe Pilato rŷýraxire: —Aõbo inatyhyna rare. Ta rybe rahudi tahe judeu mahãdu-ò rarybekemy rare. Tiu kýny kahâbu-ki aõ ibinamy tai rahaõhyrya. ³⁹ Inyõ ariteónykemy watxireri kaiboho wadi töhõtinyhytenyteri ka woranabedehesi-ki. Tahe judeu Iòlò aõboke ka

ribi ariteònkykre ywihyyle. ⁴⁰Tahe ixityre ibutumy ryryrenyre: —Kia hâbu aôkôre, Baraba biteònkyke (Baraba heka hâbu debore wasidu rare.)

19 ¹Ildi tahe Pilato Jesuisimy rerotiyhya-di raôhòtekremy soldado mahâdu riteranyre. ²Soldado mahâdu edeheký rataanadile ira-ò ritidire, iumy tahe tylýrehéký-di ritynyre iòlòtyywesekemy. ³Tamy rehemynymyhýre: —Aôherebo iòlòtyhy wesena, tahe rihetenyrenyre. ⁴Pilato tahe ixityre ròhònymy iny-ò rarybekemy: —Ixityresý adeereny redyreri. Bierybenyke. Aô heka tai ibinaõhyymy idi retehewâhäre. ⁵Tahe Jesuisi ròhònyre ede rataana-di tylýrehéký-di. Tahe Pilato tamy rarybere: —Kakýnyhe tiire. ⁶Tahe xiwena wedu mahâdu, ryubudýydu mahâdu tuu robireu, ryryrenyre birubunybenyke, itxeò dee bitamadýynyke. Pilato rarybere: —Kaibohole itxeò-di bitamadýynybenyke. Jiarý tahe tai ibinamy aôki rahaõhyymahâre. ⁷Tahe judeu mahâdu rarybere: —Jiarýboho kýny wabede ywina renydire. Rurukemy heka tuu bede ywina roireri, tii dori Deuxu Rìoremey rexininimyhyre. ⁸Pilato kia-ò roholareu tahe, ruberutyhyre. ⁹Ixityre ralore ywysidýyna heto-ò: —Rarybere Jesuisi-ò, tiribi wexe tanate. Jesuisi rirawyonyõhyyre. ¹⁰Tahe Pilato rarybere: —Bidiwarawyonyõkre aôbo. Jiarý warurudire anarubunyke aôbo ada arateònkyke aôbo. ¹¹Jesuisi rirawyonyre: —Aruru-di aôkô tate. Deuxu kidiwahinykekile tahe biwateònkyke ada biwarubunyke. Tai tahe adee wawahidýydu aratyre iòraru dire. ¹²Tai tahe Pilato iteòdýyymy rurure. Tahe judeu mahâdu tamy ryryre: —Kai biteònkyeki tahe, Iòlò Cesar biôwa aôkô tate. ¹³Kiarybe-ò Pilato roholareu tahe, Jesuisi diòlòdýynyde ahana-ò. Pilato tahe ywisdýyna ryna-ò rexisýnyre. Kia ubeni heka Rirana Ijáti inire. Tahe judeu rybe-ki heka Kabata inire. ¹⁴Pascoa worana bedehesitxu sexta feira rýire. Txutye iòhòmy tahe bede rýire. Tahe Pilato rarybere judeu mahâdu-ò: —Betehebenyke aiòlöreny-ò. ¹⁵Tahe tiiboho ryryrenyre. Bidybenyke! Itxeònihiký-ò birubunybenyke. Pilato tahe tamy rarybere: —Aiòlò aôbo, birubunybeny. Tahe xiwena wedu rirawyonyre: —Iny iòlöreny sohojile wa rare: —Cesar heka inire. ¹⁶Tahe Pilato Jesuisi tamyreny riwahinyre rirubunyrenykemy.

¹⁷Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre. Itxeò tamy riwahinyre idi retyykremy. Tahe Kalvariu-ò idi ridymy rare. Kalvariu heka Kôkota inire judeu rybe-ki. ¹⁸Tai itxeò nihiký dee ritamadýynyre ijô hâbu inatxiô-wana Jesuisi itxeònihiký itya-ki rýire. Hâbu wiò wiômy idi rýire. ¹⁹Pilato riritinyre ritidýyna-ò Jesuisi tyre-ò ritidire. Kawesemy ritidýyna roire: —JESUISI, NAZARE HÂWÂ LUDU, JUDEU MAHÂDU IÒLÒ. ²⁰Hâwâ-ribi ireheriòremy roire. Tai tahe sôwemy judeu mahâdu tuu robire iritidýynamy. Inataõ rybemy witxira riti heka inataõmy roire. Judeu rybe ijõre, latim rybe ijõre, grego rybe ijõre. ²¹Judeu xiwena wedu mahâdu Pilato-ò rarybere: —Judeu mahâdu Iòlò rarybere: —Iritidýyomyke wa. Kawesemy biritinyke: —Tii rarybere judeu mahâdu Iòlò raremy. ²²Tahe Pilato dirawyonyde: —Iwese reritinyre wesemy rarehyykre.

²³Soldado Jesuisi itxeònihiký-ò ritamadýynymy rahudi tahe, itty ritxuatxuakremy diwyde. Inaubiôwa heka riywinyra. Wirarea riwykremy soldado mahâdu idi rýireri. Iyhyitxena tahe iretydyna-di aôkô rare.

²⁴Tahe ijō widee rarybere: —Iyreyredŷŷrenyōmyke wa urile ta idi rikihurenykre mobo ritakremy. Kia ryberiti-ki tuhyy roire:

—Watyy ritxuatxuare ijō yre wimy riywinyrenyre. Tule wayhyitxena tyre-ki rehurenryre mobo ritakremy. Tahe iwese Tyyriti rarybere wese, soldadu mahādu ibutumy aōhebo risŷnyre.

²⁵Inaubiôwa hâwyy retehemey rŷimyhŷ Jesuisi itxeònihilikŷ iòhòmy. Jesuisise taseriore-wana, Marie Madalena ijore, Klopâ hâwyy ijore.

²⁶Jesuisi tadimy robireu, Joaõ, taerydŷŷna luunadu bire-ki, tahe rarybere: —Nadi beteheke wa kowa ariore rare. ²⁷Tahe Joaõ-ò rarybere: —Kaa adi rare. Ierydŷŷna Joaõ tahe ridyre taheto-ò tai rasŷnykemy.

²⁸Jesuisi tahe rieryre ibutumy rexihuramy tahe rarybere: —Ariökemy watxireri. Kaimy heka rarybere aôbo Ritidŷŷna-ki roire riwinykemy. ²⁹Tai tahe vîi mona silŷnyhŷkŷ-ki raharenryre. Tahe Jesuisi-ò iwereheni wese-ò rituunymy idi riteonyre iry-ò teòdimy. ³⁰Jesuisi tuu riore idi tahe rarybere: —Ibutumy Waha aõmysŷdŷŷna rexihumy roire. Tahe ròtiòròmy resere iule ta rurure.

³¹Kia sabadotxu heka worana bedehesitxu nihikŷo rare, brebuna rare. Tai tahe hâbu rubu itxeo-ki ririkökemy tuu rarybemyhŷre. Tai Pilato-ò judeu mahādu rexitönenyre hâbuti riòròmy riteonykemy, itxeo-ribi ritakemy. ³²Tahe soldado mahādu hâbuti wiôle riorore. ³³Jesuisi tahe rurumy roireki iti riòròore. ³⁴Soldadoõ tahe Jesuisi-ki rojyre iweki tahe hâlubule rohonyre bewana. ³⁵Kia tuu rabire tahe òbitimy tuu jiarŷ rarybere, Joaõ wahe. Waritidŷŷna inatyhy raremy, reeryre. Kaiboho bityhynybenykemy, adirený watxireri. ³⁶Kaheka ibutumy iritina hetxina tuu rarybere heka ibutumy tuu rotŷŷre. Kia wesemy roire: —Iti riòròokre, sohoji aõkõ. ³⁷Ijô iritinaõ kawesemy roire:

—Rirorenykre tõnori-di idi reteherenykre tamy.

³⁸Jyje heka Arimatea hâwâ luduo rare. Idi tahe tii Pilato-ò rexitönenyre Jesuisi umymy rituunykremy. Tii heka Jesuisi heluduõ rare. Judeu mahādu lau ruberumyhŷ tai Pilato-ò rare wasimy. ³⁹Pilato tahe awiremy rarybere. Tahe Jesuisi umy riwyre. Nikodema tule rare Jyje-wana. Tii juhule rumy Jesuisi-wana widee raryberele rare. Tii òwòrutyby òwòruòbru-wana aderòna wesemy diwyde sôwemy, ⁴⁰urihixinam yriutxienanyre. ⁴¹Tahe Jesuisi umy tyky jurarehe-wana ritŷtenyre aderòna wanahyyle. Kawesemy dori judeu mahādu iny rituunymyhŷre. ⁴¹Itxeòalamana-ribi bederaty oworu iòhòmy roire. Ityi-ki tahe wabede tamyra roire. Mana hâlloo rŷire tai heka moo rawabedenyôhyre. ⁴²Tai tahe rawabedenyre iòhòreki, tule judeu worana bedehesina txumy roireki.

20 ¹Semana juhu ludu txu Marie Madalena rehemynyre wabede-ò, rudile wahe. Mana ijòtòbònâ iraylemy rŷiremy idi retehere. ²Tahe raijaranyre Simao Pedro-ò, ijô Jesuisi luunaduõ wahe, Joaõ-ò, jiarŷle wahe. Tahe Wadeereny rarybere: —Wahî tahe hâlokowoku-ribi ritakarenryra. Titxibo ritidira, rekerykore. ³Pedro tahe ròhonyre, Joaõ-wana wabede-ò roire. ⁴Wiwana raijaranyre tahe jiarŷ Pedro ratyre raijaranyre tamy. Jiarŷle heka juhu tamy rehemynyre. ⁵Tahe rawebesere iwo-ò itxeremy. Irahanalemey

rabire. Ta ralôõhyyre tamy. ⁶Idi Pedro rehemynyre ralore tamy. Tule irahanamy robire. ⁷Jesuisi rati rasirahana rihitxiny my roire ixiwanale. ⁸Tahe jiary juhu rehemynyre tahe Pedro hewomy ralore. Tuu robire, retyhynyre. ⁹Tiiboho dori ritina rieryrenyre ihâre tahe riertyhykôlerenyre. Jesuisi rubu-ribi rexiiixanykemy ritina roire. Tii tahe riertyhykôlerenyre. Tahe wiji rieryrenyra. ¹⁰Tahe ixypy raokeserenyre inyhetoren-yò.

¹¹⁻¹²Marie tahe robumy wabede-ribi iòhkomy ryire. Rawebesere tahe wabedewo-ò itxeremy. Inatxi ýjumy robire iwo-ki itkyuramy roimyhý. Ijô heka rymy ronymyhý Jesuisi ratisherina tyre-ki. Ijô tahe iwaherina-ki ronymyhý. Jesuisi umy tahe iòre. ¹³Tahe ýju Marie-ò rýyraxire: —Hawyy, aôherékibo tabureri. Rirawyonyre: —Wahí kumy dokuri riwymy ramyhýre. Rekerykore titxibo ritidira. ¹⁴Iu rarybereu tahe tahewoôle roosere. Jesuisimy robire ryimyhý. Tii heka rieryöhymyhý tii Jesuisi raremy. ¹⁵Tahe Jesuisi rýyraxire: —Hawyy aômybo tabuteri, mobo teijeteri. Bederaty oworu ywidýydu! raremy heka tii röhötinyre: —Tahe dirawyonyde: —Wahí, kai anobo karibi tetakata-wana wakoku tuu belykyke. Tahe jikarý karikorykremy. ¹⁶Tahe Jesuisi tamy ryryre: —Marie! Marie rokesemy reare rijemy: —Wahí, erydýkýdu! (Tii hebraika rybe tuu rarybere: —Raboni, wahe.) ¹⁷Jesuisi rarybere tamy: —Waroorehedýyömyke wa. Waha-ò dori raolemy wâhâre tahe arakre. Kai tyhydýydu seriore-ò makre tamy rybemy. Jesuisi rarybere kawesemy: —Arakre inytybyreny-ò, iny Deuxureny-ò. ¹⁸Idi tahe rarybere erydýyna mahâdu-ò Wanyrýmy rabira. Marie Madalena relyyre timybo raryberamy.

¹⁹Semana juhu ludu txuu, txioromy heka Jesuisi erydýyna mahâdu wii ributuny my rymyhý hetowoõ-ki. Ibutumy ijò ritòbòtòbonyra judeu mahâdu lau brebumy. Jesuisi tahe nade iyreny-ò rexitñynyre. Rarybere: —Ywina araykywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁰Kia rarybereu tahe tebò rurena riteòsinyre, tawerurena tule riteòsinyre tamy. Iule tahe reysarenyre Jesuisimy robireki wahe. ²¹Ixypy tamy Jesuisi rarybere: —Ywina araykywo-ki rarekemy idi watxireri. Iwese Waha diwateònyde wese tule arateònykre. ²²Iu tahe ribuny my rarybere: —Deuxu Tytybytyhy tetateri. ²³Inyðarunaõ biixâwididýyñykeki tule kia òraruna ariixâwidinyke. Tule aôkokeki, ijò òraruna biixâwididýyñyokeki, kia tule ariixâwididýyñyoke.

²⁴Tome (Inatxina iniore) tii waòinatxi reurò mahâduõ rare, tahe tairenyore heka Jesuisi nadeu. ²⁵Jesuisi erydýynaõ rarybere: —Wanyrýmy rabirenryra. Tahe Tome tamyreny rarybere: —Retyhynyore kñyhe.

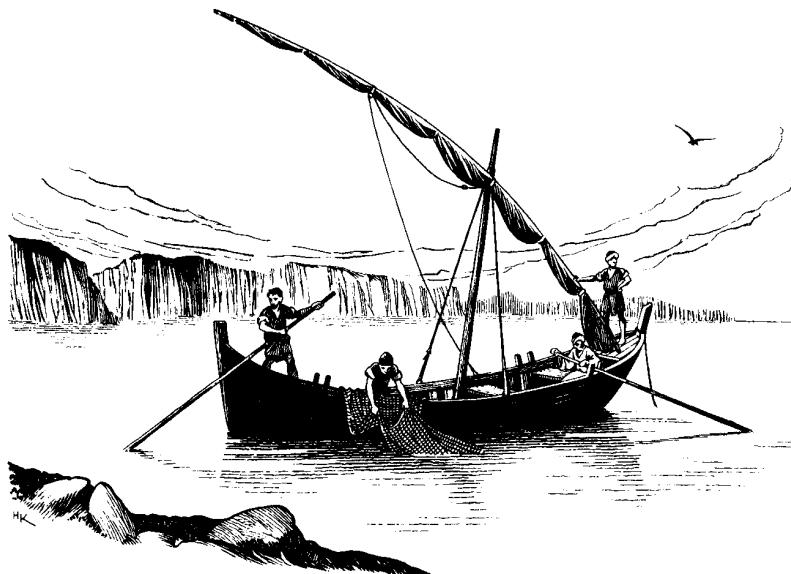
²⁶Semana sohoji bededýñanam y idi ryire, ixypy wii ributunyre Jesuisi erydýyna mahâdu. Iu tahe Tome tii mahâdu-wana ratximyhý. Ijò ritòbòtòbony my rymyhý. Tahe Jesuisi nade iyreny-ò. Tamyreny rarybere: —Ywina-di araykywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁷Tahe Jesuisi Tome-ò rarybere: —Betehe inihe wadebòrurena-ò ebò inihe tamy biditidike. Tule wawerurena-ò ebò biditidikre. Itxiòdýyömyke wa, bityhynyke. ²⁸Tome tai dirawyonyde: —Wanyrý, waDeuxu. ²⁹Tahe Jesuisi rarybere: —Tome, kai

aõbo biwatyhynykre wamy tabiterikile. Sōwemy deysana inyō kanakemy wāhāre tiiboho dori wamy robiõre hārele riwatyhynyrenyre.

³⁰ Jesuisi heka sōwemy aõwiwihikýbo riwinyre. Ierydŷýna mahādu heka kia aõmybo robire. Kia aõmydŷýnana heka ihoõre kaki iritina-ki.

³¹ Kaa ritidŷýna reritinyre Jesuisi Kristumy rare. Deuxu deòdŷýna rare. Kia bityhynybenykemy wahe, Deuxu Riõre wahe tetyhynyteri-wana tahe umytuedeõna bitakre, ini òraru-ki wahe.

21 ¹Iribi tahe Jesuisi rexitñnyre Tiberiade ahohoký ijà-ki. Kia wesemyre heka. ²Ibutumy heka juhu rýimyhý: —Simaõ Pedro, Tome Didimo iniõre, Natanaeli. Tii Kana hāwā ludu rare, Kalileia bede-ki. Zebedeu riõreboho ijõre, inatxi Jesuisi ierydŷýnaõ ijõre. Rarekie. ³Tahe Simaõ Pedro rarybere tamyreny: —Rià teredŷýmy arakre. Imahādu rarybere: —Jiarýboho aroirenkyre ahemy. Tahe roirenryre hāwò-di. Aõhomys aõkõ ruu idireny nadē. ⁴Tahe bede ratñnyrau heki Jesuisi ūnyrakile ratximyhý. Ierydŷýna mahādu tahe rieryöhymyhyre. ⁵Jesuisi ryryre tamyreny rýýraxire: —Ijoi moõ rokoreny. Utura aõbo temytenyta? Rirawyònnyre: —Aõkõre wa. ⁶Kaiboho biterebenyke rurunawe-ribi taita bimybenykre. Tahe riterenyre sōwemy rautxiyenre irià heka ritusinyöhymyhyrenyre utura sōwerek. ⁷Kia ierydŷýnaõ Jesuisi luunaduõ rare jiarý, Joaõ wahe. Jiarý tahe Pedro-ò rarybere: —Inynyryôle wa rare. Pedro Jesuisi raramy roholareu, tatyky tawetyamymritaam tamy resere, tade hekýlemey rareki. Tahe resere bera-txi tamy rakremy. ⁸Ijoi mahādu rià-di narurunymy nadē utura sōwerek. Tahe 100 urihixinamymryra-ribi ratximyhýreny. ⁹Ūnyra-ò

(Joaõ 21.6)

rejuxunyreu tahe, robirenyre heòtymy obiurawo-ki. Orotxu tule tai rÿire.
 10 Jesuisi tamy rarybere: —Uturaõ bidiwybedenyke wiji temytenytaõ. Simaõ Pedro hawororibile rià-di rarurunyre. Sôwemy heka tai utura nihikÿ rÿimyhÿ, 153 wahe. Ihäre tahe rià raðròöhyyre. 11 Tahe Jesuisi rarybere: —Manake hewa biroxibenyke. 12 Ibutumy ierydÿyna mahädu rieryre tii inynyryreny raremy. Tai tahe inyõ rÿraxiöhyyre: —Mobo tii raremy. 13 Tahe Jesuisi orotxu rimyre. Tamy riwahinyre. Ixiyrubule utura tamy riwahinyre. 14 Kia tahe ihewotyhymy Jesuisi rexideòsinyre taerydÿyna mahädu-ò, rubu-ribi dexixade hewomy wahe.

15 Riroximy rahudi tahe Jesuisi Pedro-ò rÿraxire: —Simaõ, Joaõ riore, kahabu mahädu waluuure. Kai tahe iratyre aõbo waluuure. Tii rirawyonyre: —Kai tiwaeryte, aluure. Tahe Jesuisi rarybere: —Wabudoeni riore bidiowenyeke. 16 Ixityre rÿraxire: —Simaõ, Joaõ riore, kai aõbo waluuure. Tahe Pedro rirawyonyre: —Kohe, Wanry ÿaluure jiarÿ, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: —Bidyke wabudoeni biowenyeke. 17 Ihewotyhymy tahe Jesuisi rÿraxire: —Simaõ, Joaõ riore, kai aõbo waluuure. Iu tahe Pedro rabedewomy ronyre, ixityremy rÿraxireki. Tahe dirawyonyde: —Wanry ÿ, ibutumy teeryte aõna aõna. Aluure heka, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: Wabudoeni biowenyeke. 18 Inatyhymy adee ararybekre. Iu ijoí morökömy tatemahäu, ixiwanale texitynymphähate ixidee wimy titxibo tamahäte. Iu tahe mamatuarinhykre inywitxira aratyynhykre, Ebò biteòsinykre iny arataataanykre tahe inyõ aradykre titxibo noderamy beakreò. 19 Kiamy heka Jesuisi rarybere ritynynhykremy timybo Pedro rubu-ò rÿikremy. Tai Deuxu riwowydynhykre. Idi tahe Jesuisi rarybere: —Biwaheludunyke wa. 20 Tahe Pedro retehere Joaõ Jesuisi hemy rarerìo, Joaõ Jesuisi luumy raremyhÿ. Joaõ ihetxiu Jesuisi-ò iòhòmy rÿraxire jiarÿ wahe: —Mobo iwahisidÿydukremy, ihewo ludu roxina rÿireu. 21 Tahe Pedro Joaõmy robireu, rÿraxire Jesuisi-ò Joaõmy. Aõbo he tamy rotÿnyhykre. 22 Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Tii rurukõlemy addòosekemy idi watxikeki, timybo tahötintyke. Adeo tahe biwaheludunykekekile awike. 23 Ierydÿyna mahädu rarybemy raremyhÿ: —Kiamy wahe Joaõ rurukõlemy Jesuisi rarybere. Tahe kiamy aõkõ Jesuisi rarybere. Jesuisi juhuu rarybere: —Tii rurukõole adooskre-wana, timybo tahötintytenyteri.

24 Jiarÿ tahe kia aõmydÿynanamy relyymahäre, Joaõ wahe, reritinymahäre. Inatyhymy kia tuu rare, jiarÿ tuu relyymahäre.

25 Sôwemy aõmydÿynanamy tahe Jesuisi riwinyre. Inyõ ibutumy riritinykeki, iritina heka bede ritÿxinykre tyyriti sôwekre-wana.